

**Hallituksen esitys Eduskunnalle perhepoliittisen työsuhtedetur-
van kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Pienten lasten hoidon kehittämistä koskevaan hallituksen esitykseen liittyen ehdotetaan tässä hallituksen esityksessä työsopimuslakia muutettavaksi siten, että työntekijällä olisi oikeus lapsen hoidon vuoksi saada hoitovapaata vanhempainrahakauden jälkeen siihen saakka, kun lapsi täyttää kolme vuotta. Hoitovapaata voitaisiin ehdotuksen mukaan pitää enintään kaksi jaksoa työntekijää kohden vähintään kaksi kuukautta kerrallaan. Tämä merkitsisi sitä, että lapsen vanhemmat voisivat pitää hoitovapaata yhteensä enintään neljä jaksoa hoitaakseen alle kolmevuotiaa lasta. Työntekijän olisi ilmoitettava työnantajalle hoitovapaan alkamisesta, pituudesta ja jaksottamisesta hoitaakseen alle kaksivuotiaa lasta viimeistään kuukautta ennen vanhempainloman päättymistä ja hoitovapaan käyttämisestä tämän jälkeen viimeistään kuukautta ennen kuin lapsi täyttää kaksi vuotta.

Esityksessä ehdotetaan sairausvakuutuslakia muutettavaksi siten, että nykyisen 258 arkipäivän pituisen äitiysrahakauden 100 ensimmäiseltä arkipäivältä suoritettaisiin lapsen äidille äitiysrahaa ja sen jälkeen 158 arkipäivältä joko lapsen äidille tai isälle vanhempainrahaa. Lapsen syntymän yhteydessä suoritettaisiin lapsen isälle edelleen vähintään 6 ja enintään 12 arkipäivältä isyyssrahaa. Esityksen mukaan myös niin sanotuille avo-
isille voitaisiin suorittaa isyys- ja vanhempainra-

haa. Työsopimuslakia muutettaisiin vastaavasti siten, että synnytysloman ja sitä vastaavan loman sijaan tulisivat äitiys-, isyys- ja vanhempainloma.

Vanhempainlomaan liittyvää työntekijän ilmoitusvelvollisuutta sekä loman jaksottamista koskevat säännökset siirrettäisiin sairausvakuutusasetuksesta työsopimuslakiin. Samalla säädettäisiin vanhempainlomaan liittyvä ilmoitusvelvollisuus koskemaan myös lapsen äitiä. Työntekijällä olisi ehdotuksen mukaan oikeus pitää vanhempainloma enintään kahdessa jaksossa. Jakson vähimmäispituudeksi ehdotetaan 12 arkipäivää. Vanhempainloman alkamisesta, pituudesta ja jaksottamisesta olisi ilmoitettava työnantajalle mikäli mahdollista kuukautta ennen laskettua synnytysaikaa, kuitenkin viimeistään kahden kuukauden kuluttua lapsen syntymästä. Ehdotetut muutokset koskisivat myös ottovanhempia.

Vuosilomalain sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä viitattaisiin synnytysloman ja sitä vastaavan loman sijasta äitiys-, isyys- ja vanhempainlomaa koskeviin säännöksiin. Hoitovapaan ajalta vuosilomaa ei kertyisi.

Uudistus on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1985. Hoitovapaa ehdotetaan kuitenkin toteutettavaksi lapsiluvun mukaisesti asteittain siten, että kaikilla alle kolmevuotiaiden lasten perheillä olisi oikeus hoitovapaaseen vuoteen 1989 mennessä.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT	3	1.3. Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta	9
1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys	3	1.4. Laki isyys- ja vanhempainrahan määrästä vuonna 1985	10
2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu	3	LAKITEKSTIT	11
2.1. Lainsäädäntö	3	1. Laki työsopimuslain muuttamisesta	11
2.2. Virkachto- ja työehtosopimukset	4	2. Laki vuosilomalain 3 §:n muuttamisesta	12
2.3. Käytäntö ja kokemuksia muista maista	5	3. Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta	13
2.4. Asian valmistelu	6	4. Laki isyys- ja vanhempainrahan määrästä vuonna 1985	16
3. Esityksen taloudelliset vaikutukset	6	LIITE	17
4. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	6	Rinnakkaistekstit	17
5. Voimaantulo	6	1. Laki työsopimuslain muuttamisesta	17
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	7	2. Laki vuosilomalain 3 §:n muuttamisesta	20
1. Lakiehdotusten perustelut	7	3. Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta	21
1.1. Laki työsopimuslain muuttamisesta	7		
1.2. Laki vuosilomalain 3 §:n muuttamisesta	9		

YLEISPERUSTELUT

1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys

Hallituksen eduskunnalle 25 päivänä maaliskuuta 1980 antamassa perhepoliittisessa selonteossa on korostettu työelämän ja perhe-elämän tarpeiden ja vaatimusten nykyistä parempaa yhteensovittamista. Selonteon mukaan äitiysrahan maksukausi pidennettäisiin 13 kuukauteen siten, että 9 viimeisen kuukauden osalta vanhemmat voisivat sopia siitä, kumpi vanhemmista jää kotiin hoitamaan lasta. Myös eduskunta on useaan otteeseen edellyttänyt äitiysrahakauden pidentämistä 13 kuukautta käsittäväksi vanhempainlomaksi. Selonteossa esitettiin lisäksi alle kolmevuotiaista lasta kotona hoitavan työsuhdeturvaa parannettavaksi siten, että työntekijällä olisi oikeus tänä aikana hoitaa lasta kotona työsuhteen katkeamatta.

Hallituksen esityksen tarkoituksena on parantaa pienten lasten vanhempien mahdollisuuksia lastenhoidon järjestämiseksi. Kun eräänä syynä naisten eriarvoiseen asemaan työelämässä on se, että naisten katsotaan pääasiassa vastaavan lastenhoidosta, on vanhempainlomajärjestelyjä kehitettäessä pyrittävä siihen, että molemmille vanhemmille luodaan tasavertaiset mahdollisuudet osallistua lastenhoitoon. Tämän vuoksi ehdotetaan, että nykyisen 258 arkipäivän äitiysrahakauden 100 ensimmäisen arkipäivän jälkeen vanhemmat voisivat itse päättää, kummalle vanhemmista vanhempainrahaa suoritetaan. Lasten kotihoitotuen käytön mahdollistamiseksi ehdotetaan pienten lasten hoidon kehittämistä koskevaan hallitukseen esitykseen liittyen, että toisella lapsen vanhemmista olisi oikeus saada hoitovapaata vanhempainrahakauden jälkeenkin lapsen hoidon vuoksi siihen saakka, kun lapsi täyttää kolme vuotta.

Äitiys- ja isyyslomaa koskevaa säännöstöä on viime vuosina asteittain muutettu vanhempainlomajärjestelmän suuntaan. Vanhempainloman menettelytapasäännösten kehittäminen on kuitenkin jäänyt sairausvakuutuslainsäädännön varaan. Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan kyseisen menettelytapasäännösten kehittämistä

sekä sen sisällyttämistä työsopimuslakiin, jolloin työntekijä saisi selville oikeutensa ja velvollisuutensa työlainsäädännöstä. Samaten ehdotetaan vastaavanlaisen menettelytapasäännösten sisällyttämistä työsopimuslakiin myös hoitovapaan osalta. Esitystä laadittaessa on pyritty ottamaan huomioon sekä pienten lasten vanhempien että työnantajien tarpeet kehittämällä erityisesti vanhempainlomaan ja hoitovapaaseen liittyvää ilmoitusvelvollisuutta ja jaksottamista koskevaa säännöstöä.

2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu

2.1. Lainsäädäntö

Työsopimuslain (320/70) 34 §:n mukaan naispuolisella työntekijällä, jonka raskaus on kestänyt vähintään 180 päivää, on oikeus saada synnytyslomaksi se aika, johon hänelle sairausvakuutuslain mukaan tulevan äitiysrahakauden katsotaan kohdistuvan. Lain 34 a §:n perusteella myös lapsen isällä ja ottovanhemmilla on oikeus synnytyslomaa vastaavaan lomaan aikana, jolta sairausvakuutuslain mukaan suoritetaan äitiysrahaa. Synnytyslomalla tai vastaavalla lomalla olevan työntekijän erityinen irtisanomissuoja perustuu työsopimuslain 37 §:ään, jonka mukaan työnantaja ei saa irtisanoa työntekijän työsopimusta 34 §:n 1 momentissa tarkoitettun taikka työehtosopimuksin tai työnantajan ja työntekijän kesken sovitun enintään 12 kuukautta kestävä synnytysloman aikana eikä myöskään 34 a §:ssä tarkoitettua loman aikana.

Sairausvakuutuslain (364/63) mukaan äitiysrahaa suoritetaan 258 arkipäivältä siten, että 25 arkipäivää siitä kohdistuu laskettua synnytysaikaa edeltävään ja 233 arkipäivää sitä seuraavaan aikaan. Äitiysrahaa suoritetaan 100 ensimmäiseltä arkipäivältä lapsen äidille. Tämän jälkeen äitiysrahaa voidaan suorittaa vähintään 25 ja enintään 100 arkipäivältä äidin suostumuksella lapsen isälle, joka on avioliitossa lapsen äidin kanssa ja joka ei asu hänestä erillään välien rikkoutumisen

vuoksi, kun isä on lapsen hoidon takia poissa ansiotyöstä tai muusta kodin ulkopuolella suoritettavasta työstä. Samoin edellytyksin voidaan äitiysrahaa suorittaa lapsen isälle myös lapsen syntymän yhteydessä vähintään kuudelta ja enintään 12 arkipäivältä, jolloin äitiysrahakausi lyhenee vastaavasti. Ottoäidille suoritetaan äitiysrahaa enintään 234 arkipäivältä, joista ottoäidin puolisolle voidaan suorittaa äitiysrahaa enintään 100 arkipäivältä.

Sairausvakuutusasetuksen (473/63) mukaan isälle suoritetaan äitiysrahaa maksukausittain siten, että ensimmäiseen maksukauteen sisältyy vähintään kuusi ja enintään 12 arkipäivää sekä seuraaviin maksukausiin kuhunkin 25 arkipäivää. Näin ollen isä voi pitää äitiysrahakauden 100 ensimmäisen arkipäivän jälkeen synnytyslomaa vastaavaa lomaa 25, 50, 75 tai 100 arkipäivän jaksoissa. Työstä poissaolon on oltava yhtäjaksoista kunakin maksukautena.

Ilmoitus työnantajalle isän jäämisestä lapsen syntymän yhteydessä pois ansiotyöstä on tehtävä sairausvakuutusasetuksen mukaan vähintään kuukautta ennen laskettua synnytysaikaa. Myöhemmin pidettävän synnytyslomaa vastaavan loman osalta isän on ilmoitettava lapsen syntymän jälkeen niin pian kuin mahdollista työnantajalleen työstä poisjäämisestä, viimeistään kuitenkin kuukautta ennen asianomaisen maksukauden alkamista. Jos ilmoitus työnantajalle on tehty myöhemmin, se ei kuitenkaan estä äitiysrahan suorittamista isälle.

Edellä esitetyn mukaisesti 258 arkipäivän pituinen äitiysrahakausi voidaan käyttää seuraavilla tavoilla:

1) Äidille suoritetaan äitiysrahaa koko äitiysrahakauden ajalta.

2) Isälle suoritetaan lapsen syntymän yhteydessä äitiysrahaa 6—12 arkipäivältä, jolloin äidin äitiysrahakausi vastaavasti lyhenee.

3) Äidille suoritetaan äitiysrahaa 100 ensimmäiseltä arkipäivältä. Jäljellä olevista 158 äitiysrahapäivästä isä käyttää 25, 50, 75 tai 100 arkipäivää ja äiti loput. Isä voi jakaa käytettävissä olevat 100 arkipäivää enintään neljään jaksoon. Jaksot voidaan sijoittaa vapaasti 100 ensimmäisen arkipäivän jälkeiselle äitiysrahakauden osalle.

4) Isälle suoritetaan äitiysrahaa sekä 2 että 3 kohdan mukaisesti.

Vuosilomalain (272/73) 3 §:n 5 momentin 5 kohdan mukaan työssäolopäivien veroisina päivinä pidetään myös niitä työpäiviä, joina työntekijä työsuhteen kestäessä on ollut estynyt työtä suorit-

tamasta työsuopimuslaissa säädetyn synnytysloman ja sitä vastaavan loman aikana.

2.2. Virkaehto- ja työehtosopimukset

Valtion yleisen virkaehtosopimuksen mukaan naispuoliselle virkamiehelle myönnetään hakemuksesta raskauden ja synnytyksen vuoksi virkavapautta äitiysrahakaudeksi eli enintään 258 arkipäiväksi, joista 72 arkipäivää on palkallista virkavapaata. Äitiysrahakauden jatkoksi voidaan naispuoliselle virkamiehelle hakemuksesta myöntää palkatonta virkavapautta enintään 6 kuukaudeksi. Virkavapautta raskauden ja synnytyksen perusteella on haettava kirjallisesti viimeistään 70 päivää ennen laskettua synnytysaikaa.

Miespuoliselle virkamiehelle myönnetään valtion virkaehtosopimuksen mukaan hakemuksesta palkatonta virkavapautta lapsen hoitoa varten ajalta, jolta hänelle sairausvakuutuslain 23 §:n mukaan suoritetaan äitiysrahaa. Lapsen syntymän yhteydessä pidettävää virkavapautta on haettava vähintään kuukautta ennen laskettua synnytysaikaa. Myöhemmin pidettävää vanhempainlomaa varten on virkavapautta haettava niin pian kuin mahdollista, kuitenkin viimeistään kuukautta ennen aiotun vanhempainloman pitämistä.

Valtiovarainministeriön yleiskirjeen (P 5674/1981) mukaan isän pitämällä vanhempainlomalla ei ole vaikutusta äidin virkavapausaikaan. Äidillä ei ole oikeutta palata työhön isän pitämien lomien ajaksi, ellei tätä ole virkavapauspäätöstä tehtäessä otettu huomioon, eli viranomaisella ei ole velvollisuutta muuttaa tehtyä virkavapauspäätöstä. Toisaalta äidin virkavapauspäätöksen muuttamiselle ei ole estettä, jos virasto tai laitos katsoo, että se haittaa aiheuttamatta voi tapahtua. Jos isän vanhempainloma on sijoitettu siten, että se päättyy äitiysrahakauden päättyessä, katsotaan asianmukaiseksi, että äidille pyritään antamaan mahdollisuus halutessaan keskeyttää virkavapaus ja palata työhön ennen äitiysrahakauden päättymistä.

Kunnallisen yleisen virkaehtosopimuksen mukaan päävirassa olevalla vakinaisella viranhaltijalla on oikeus saada raskauden ja synnytyksen vuoksi palkallista virkavapautta 72 arkipäiväksi. Tämän virkavapauden välittömäksi jatkoksi myönnetään viranhaltijalle hakemuksesta palkatonta virkavapautta 186 arkipäiväksi, jonka jälkeinen virkavapaus on kuntakohtaisesti harkinnanvarainen. Kunnallisen mallivirkasäännön mukaan virkavapautta raskauden ja synnytyksen

vuoksi on haettava viimeistään 80 päivää ennen laskettua synnytysaikaa.

Työsopimuslain 37 §:ssä tarkoitettu työehtosopimukseen perustuva enintään 12 kuukautta kestävä synnytysloma on mainittu melkein kaikissa STK:n ja LTK:n liittojen tekemissä työehtosopimuksissa. Työehtosopimusperusteisen synnytysloman saaminen edellyttää STK:n liittojen työehtosopimusten mukaan joko työstä poissaolosta sopimista työnantajan kanssa tai työnantajalle tehtävää ilmoitusta, kun taas useimpien LTK:n liittojen työehtosopimusten mukaan työntekijällä on oikeus enintään 12 kuukauden synnytyslomaan, ellei se aiheuta töiden järjestelylle poikkeuksellisen suuria vaikeuksia.

2.3. Käytäntö ja kokemuksia muista maista

Äitiysrahaa saaneiden isien määrä on vaihdellut vuodesta 1978 seuraavasti:

Alkaneita äitiysraha-kausia	Äitiysrahaa saaneita isiä	Osuus alkaneista äitiysraha-kausista %
1978 ¹⁾ 64 290	6 752	12,4
1979 63 060	7 912	12,4
1980 60 940	7 968	13,1
1981 64 380	8 145	12,7
1982 67 700	12 330	18,2
1983 68 400	15 350	22,4

¹⁾ maaliskuusta alkaen

Lapsen syntymän yhteydessä äitiysrahaa saaneita isiä oli vuonna 1983 14 130 ja heidän osuutensa alkaneista äitiysrahakausista oli 21 %. Vain lapsen syntymän yhteydessä 53 % isistä piti lomaa 12 arkipäivää ja 18 % 6 arkipäivää.

Äitiysrahaa ovat isät saaneet äidin 100 ensimmäisen arkipäivän jälkeen vuosina 1982—83 seuraavasti:

	v. 1982	v. 1983
25— 49 arkipäivää	1 115	1 265
50— 74 „	281	379
75— 99 „	107	172
100—112 „	167	235
yht.	1 670	2 051

Äitiysrahaa äidin 100 ensimmäisen arkipäivän jälkeen saaneiden isien osuus alkaneista äitiysrahakausista oli vuonna 1982 2,5 % ja vuonna 1983 3,0 %.

Isälle maksettavan äitiysrahan perustana olevat vuositulot olivat keskimäärin 58 168 mk ja puolison tulot vastaavasti 29 150 mk. Seuraavassa taulukossa esitetään vuonna 1982 äitiysrahaa saaneiden 12 330 isän ja heidän puolisoitensa jakautuminen vuositulojen mukaan:

Tuloluokka mk/v	Isän tulot %	Puolison tulot %
— 10 000	0,6	22,8
— 20 000	0,9	10,7
— 30 000	2,8	14,3
— 40 000	13,9	25,3
— 50 000	26,9	15,8
— 60 000	22,5	5,8
— 70 000	12,7	2,4
— 80 000	7,1	1,2
— 90 000	4,2	0,6
— 100 000	2,6	0,3
— 120 000	2,5	0,5
— 150 000	2,0	0,2
— 200 000	0,9	0,1
200 000 —	0,3	0,0
yhteensä	100,0	100,0

Vastaavaa tilastoa äidin 100 ensimmäisen arkipäivän jälkeen äitiysrahaa saaneiden isien ja heidän puolisoitensa vuosituloista ei ole käytettävissä.

Muista pohjoismaista on tilanne vanhempainlomainsäädännön ja käytännön osalta vertailukelpoinen Ruotsissa. Ruotsin vanhempainlomelain (SFS 1978:410) mukaan työntekijällä on oikeus saada vapaata työstä hoitaakseen lasta, joka ei ole täyttänyt puoltatoista vuotta, sekä lyhentää työaikaansa kolmeen neljännekseen, kunnes lapsi täyttää kahdeksan vuotta. Tätä oikeutta ei ole sidottu hoitovapaan ajalta maksettaviin etuuksiin. Tämän lisäksi työntekijällä on oikeus hoitovapaaseen ajalta, jolta hänelle maksetaan koko, puoli tai neljännes vanhempainrahaa. Näin ollen työntekijä voi pitää myös koko tai puoli hoitovapaata senkin jälkeen, kun lapsi on täyttänyt puoltatoista vuotta, koska puolet vanhempainrahasta eli 180 päivää on käytettävissä, kunnes lapsi täyttää kahdeksan vuotta.

Hoitovapaa voidaan Ruotsin vanhempainlomelain mukaan jakaa työntekijää kohden enintään kahteen jaksoon kalenterivuodessa isän lapsen syntymän yhteydessä mahdollisesti pitämien enintään kymmenen päivän isyysloman lisäksi. Ilmoitus työnantajalle on tehtävä vähintään kaksi kuukautta ennen hoitovapaan alkamista tai niin

pian kuin mahdollista. Isyyslomasta on ilmoitettava työnantajalle vähintään viikkoa ennen loman alkamista. Työntekijällä on oikeus keskeyttää hoitovapaa ilmoittamalla siitä mahdollisimman pian. Jos hoitovapaa on tarkoitettu jatkuvaan kuukauden tai enemmän, sen keskeyttämisestä on ilmoitettava työnantajalle kuukautta ennen työhön paluuta. Lisäksi vanhempainlomalaikiin sisältyvät työsuhteturvaa ja vahingonkorvausta koskevat säännökset.

Seuraavasta taulukosta ilmenee isien osuus vanhempainloman käytöstä Ruotsissa lapsen ensimmäisenä elinvuotena vuosina 1978—1981:

Lapsen syntymä- vuosi	Isiä perheissä, joissa molemmat vanhemmat ansio- työssä	Vanhempainrahaa saaneet isät	
		Lukumäärä	Osuus (%)
1978	47 859	10 015	20,9
1979	50 158	11 753	23,4
1980	49 504	11 273	22,8
1981	50 091	11 108	22,2

2.4. Asian valmistelu

Vuoden 1985 valtion tulo- ja menoarvioehdotukseen liittyen hallitus päätti esittää työsuhteturvaa koskevan lainsäädännön muuttamista niin, että toisella lapsen vanhemmista olisi oikeus olla poissa työstä kotona hoitamassa lasta työsuhteen katkeamatta, kunnes lapsi täyttää kolme vuotta.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 16 päivänä maaliskuuta 1983 työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää äitiyslomaan ja sitä vastaavaan lomaan liittyvässä sosiaalivakuutus- ja työlainsäädännössä olevat mahdolliset ristiriitaisuudet ja epäkohdat sekä tehdä selvittelytyön edellyttämät ehdotukset tarpeellisiksi lainsäädäntö- ja muiksi toimenpiteiksi 31 päivään maaliskuuta 1984 mennessä. Työryhmässä olivat edustettuina sosiaali- ja terveysministeriö sekä keskeiset työmarkkinajärjestöt. Nyt annettava hallituksen esitys perustuu tämän työryhmän muistioon (työryhmämuistio 1984: STM 10) vanhempainloman osalta.

Kun vanhempainlomaa ja hoitovapaata koskevat säännösehdotukset muodostavat kiinteän kokonaisuuden, on asiat sisällytetty samaan hallituksen esitykseen. Hoitovapaata koskevista säännösehdoista on kuultu työmarkkinajärjestöjä.

3. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Esityksen vaikutukset yritys- ja kansantalouteen sekä valtion ja kuntien talouteen hoitovapaan osalta eivät ole syittensä monitahoisuuden vuoksi markkamääräisesti arvioitavissa.

Ehdotettu isän oikeus vanhempainlomaan merkitsisi 46 arkipäivän lisäystä nykyisin isän käytettävissä olevaan 112 arkipäivään. Vaikka isälle maksettava äitiysraha on vuodelta 1984 arviolta keskimäärin noin 50 mk enemmän kuin äidille maksettava, ei vanhempainloman pidentämisestä isien osalta aiheutuisi olennaisia sairausvakuutuksen lisäkustannuksia, elleivät isät käyttäisi vanhempainlomaa lainmuutoksen jälkeen huomattavasti nykyistä enemmän. Jos vanhempainloman käyttöaste isien osalta nousisi 5 % nykyisestä, lisäkustannukset olisivat noin 0,8 miljoonaa markkaa. Isän vanhempainloma-oikeuden pidentäminen 58 arkipäivällä ei sellaisenaan ilmeisesti kuitenkaan vaikuttaisi paljoakaan vanhempainloman käyttöä lisäävästi, koska vanhempainloman käytön vähäisyys johtuu monista muista perhe-elämän ja työelämän yhteensovittamiseen liittyvistä seikoista.

4. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Tämän hallituksen esityksen hoitovapaata koskevat säännösehdotukset liittyvät kiinteästi kotihoidontukijärjestelmän kehittämisestä erikseen annettavaan hallituksen esitykseen. Hallituksen tarkoituksena on, että ehdotettua hoitovapaata vastaava järjestely erikseen ulotettaisiin koskemaan myös julkisoikeudellisessa palvelusuhteessa olevia.

5. Voimaantulo

Uudistus on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1985. Hoitovapaa ehdotetaan kuitenkin toteutettavaksi lapsiluvun mukaisesti asteittain siten, että kaikilla alle kolmevuotiaiden lasten perheillä olisi oikeus hoitovapaaseen vuoteen 1989 mennessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki työsopimuslain muuttamisesta

34 §. *Äitiys-, isyys- ja vanhempainloma sekä hoitovapaa.* Voimassa olevan työsopimuslain 34 §:n 1 momentin ja 34 a §:n mukaan työntekijällä on oikeus synnytyslomaan tai sitä vastaavaan lomaan aikana, jolta hänelle sairausvakuutuslain perusteella suoritetaan äitiysrahaa. Sairausvakuutuslain 23 §:n mukaan äitiysrahaa suoritetaan yhteensä 258 arkipäivältä siten, että 25 arkipäivää siitä kohdistuu laskettua synnytysaikaa välittömästi edeltäneeseen ja 233 arkipäivää sitä välittömästi seuraavaan aikaan. Äitiysrahaa suoritetaan 158 arkipäivältä lapsen äidille ja 100 arkipäivältä joko äidille tai aikaisintaan 100 arkipäivän kuluttua äitiysrahoituksen alkamisesta äidin suostumuksella lapsen isälle, joka on lapsen hoidon takia poissa ansiotyöstä. Samoin edellytyksin voidaan äitiysrahaa suorittaa lapsen isälle myös lapsen syntymän yhteydessä vähintään kuudelta ja enintään 12 arkipäivältä. Ottolapsen hoidon vuoksi äitiysrahaa suoritetaan ottoäidille enintään 234 arkipäivältä, joista äitiysraha voidaan suorittaa enintään 100 arkipäivältä ottoäidin puolisol-le.

Voimassa olevaa 34 §:n 1 momentin ja 34 a §:n sanamuotoa ehdotetaan 34 §:n 1 momentissa lakiteknisesti tarkistettavaksi siten, että synnytysloman ja sitä vastaavan loman sijaan tulisivat äitiys-, isyys- ja vanhempainloma. Tarkistaminen johtuu siitä, että samanaikaisesti ehdotetun sairausvakuutuslain muutoksen mukaan äitiysrahauden 100 ensimmäiseltä arkipäivältä suoritetaisiin lapsen äidille äitiysrahaa ja sen jälkeen 158 arkipäivältä joko lapsen äidille tai isälle vanhempainrahaa. Lapsen syntymän yhteydessä suoritetaisiin lapsen isälle vähintään 6 ja enintään 12 arkipäivältä isyysrahaa. Ottolapsen hoidon vuoksi suoritettaisiin vanhempainrahaa ottoäidille enintään 234 arkipäivältä, joista vanhempainraha voitaisiin suorittaa enintään 100 arkipäivältä ottoäidin puolisol-le. Kun sairausvakuutuslain muutosehdotuksen mukaan myös niin sanotuille avoimille voitaisiin erään edellytyksin suorittaa isyys- ja

vanhempainrahaa, olisi myös heillä oikeus isyys- ja vanhempainlomaan.

Alle kolmevuotiasta lasta kotona hoitavan työntekijän työsuhdeturvaa esitetään parannettavaksi siten, että työntekijällä olisi oikeus tänä aikana hoitaa lasta kotona työsuhteen katkeamatta. Tämän mukaisesti ehdotetaan, että toisella lapsen vanhemmista olisi oikeus lapsen hoidon vuoksi saada hoitovapaata vanhempainrahakauden jälkeen siihen saakka, kun lapsi täyttää kolme vuotta. Hoitovapaoikeuden edellytyksenä olisi lapsen iän lisäksi se, ettei toinen lapsen vanhemmista käytä samanaikaisesti tätä oikeutta. Edelleen työstä poissaolon olisi tapahduttava lapsen hoidon vuoksi. Tällöin työntekijä osallistuu lapsensa hoitamiseen siten, ettei tähän käytetä samanlaajuisia muita hoitojärjestelyjä kuin hänen työssäollessaan. Oikeus hoitovapaaseen koskisi ehdotuksen mukaan myös ottovanhempia ja niin sanottuja avoimia.

Työsopimuslakia säädettäessä oli äitiysrahaakauden sidotun lakisääteisen synnytysloman pituus vain 54 arkipäivää. Lain säätämisen jälkeen on lakisääteinen synnytysloma kuitenkin pidentynyt 258 arkipäivään. Tämän vuoksi voimassa olevaan 34 §:n 1 momenttiin sisältyvä säännös synnytysloman päättymisestä aikaisintaan kuuden viikon kuluttua synnytyksestä ehdotetaan tarpeettomana poistettavaksi, koska säännöksen tarkoittamat tapaukset eivät enää ole mahdollisia oleellisesti pidentyneen äitiysrahauden takia. Samaten ehdotetaan synnytyslomaa koskevien säännösten alkuperäisen tarkoituksen mukaisesti voimassa olevaa 34 §:n 2 momentti muutettavaksi siten, että synnytysloman aikana tehtävään työhön ja sen keskeyttämiseen liittyvät säännökset rajataan koskemaan lääketieteellisiin syihin perustuvan äitiysloman eli 100 ensimmäisen arkipäivän aikana tehtävää työtä ja sen keskeyttämistä. Näin ollen työntekijällä olisi esityksen mukaan oikeus työnantajansa kanssa siitä sopimatta päättää vanhempainlomansa pituus noudattaen kuitenkin ehdotetun 34 a §:n mukaista menettelyä.

Säännösehdotuksen 3 momenttiin on tehty ehdotetun 1 momentin uuden sanamuodon edellyttämät lakitekniset muutokset.

34 a §. *Vanhempainloman jaksottaminen ja työntekijän ilmoitusvelvollisuus.* Voimassa olevassa työ sopimuslaissa tarkoitettua synnytyslomaa vastaavaan lomaan liittyvää ilmoitusvelvollisuutta ja jaksottamista koskevat säännökset sisältyvät sairausvakuutusasetukseen. Synnytyslomaa vastaava loma voidaan sairausvakuutusasetuksen mukaisesti jakaa synnytysloman 100 ensimmäisen arkipäivän jälkeiseltä ajalta enintään neljään jaksoon siten, että kunkin jakson vähimmäispituus on 25 arkipäivää. Työstä poissaolon on oltava yhtäjaksoista kunakin jaksona. Ilmoitus työnantajalle synnytyslomaa vastaavan loman käyttämisestä lapsen syntymän yhteydessä on tehtävä vähintään kuukautta ennen laskettua synnytysaikaa. Jos synnytyslomaa vastaavaa lomaa käytetään synnytysloman 100 ensimmäisen arkipäivän jälkeiseltä ajalta, työntekijän on lapsen syntymän jälkeen niin pian kuin mahdollista ilmoitettava työnantajalleen työstä pois jäämisestä, viimeistään kuitenkin kuukautta ennen asianomaisen jakson alkamista.

Ehdotuksen mukaan siirrettäisiin isyys- ja vanhempainlomaan liittyvää työntekijän ilmoitusvelvollisuutta työnantajalle sekä jaksottamista koskevat säännökset sairausvakuutusasetuksesta työ sopimuslakiin, koska sairausvakuutusasetus ei ole hallinnollisena asetuksena lainsäädännöllisesti oikea menettely työnantajan ja työntekijän välisten suhteiden säännöstämiseksi. Äitiysloman osalta ei ehdoteta muutosta nykyisiin säännöksiin, joiden mukaan työntekijällä ei ole synnytyslomaa koskevaa ilmoitusvelvollisuutta työnantajalle.

Sairausvakuutusasetuksen mahdollistama vanhempainloman käyttämisen jaksottaminen saataisi aiheuttaa monella tavalla ongelmia, varsinkin jos isä käyttäisi 100 arkipäivän vanhempainloman useina jaksoina ja äiti palaisi töihin isän käyttämien jaksojen aikana. Työnantajan kannalta erityisenä ongelmana on ammattitaitoisien sijaisen löytäminen lyhyeksi ajaksi. Samaten töiden järjestely muulla tavoin saattaa olla hankalaa työehtosopimuksissa olevien töiden uudelleenjärjestelyä rajoittavien määräysten vuoksi. Kun äidillä ei nykyisten säännösten mukaan ole velvollisuutta ilmoittaa työnantajalleen vanhempainloman jaksottamisesta, ei työnantajan tietoon ole tullut äidin vuosilomaan oikeuttavaa aikaa vähentävänä isän käyttämää osuutta äitiysrahaudesta. Vanhempainloman käyttämisen tulisikin perustua perheen piirissä ennakolta harkittuun suunnitelmaan. Tämän vuoksi vanhempainlomaan liittyvää ilmoitusvelvollisuutta koskevaa säännöstöä olisi kehitettävä siten, että työnanta-

jalle ilmoitettaisiin vanhempainloman käyttämisestä, sen alkamisesta, kestosta ja jaksottamisesta yhdellä kertaa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

Edellä esitetyistä syistä työntekijän olisi ehdotuksen mukaan ilmoitettava vanhempainloman käyttämisestä mikäli mahdollista kuukautta ennen laskettua synnytysaikaa, kuitenkin viimeistään kahden kuukauden kuluttua lapsen syntymästä. Isyysloman osalta ilmoitusvelvollisuus vastaisi nykyistä sairausvakuutusasetuksen säännöstä. Lisäksi ehdotetaan vanhempainloman jaksojen määrää vähennettäväksi lapsen vanhempaa kohden enintään kahteen. Käytännössä on todettu, että isän vanhempainloman edellytykseksi asetettu vähintään 25 arkipäivän yhtäjaksoinen työstä poissaolo rajoittaa etuuden hyväksikäyttöä. Tämän vuoksi jakson vähimmäispituudeksi ehdotetaan 12 arkipäivää.

Lainkohtaan ehdotetaan lisäksi otettavaksi säännös työntekijän oikeudesta perustellusta syytä muuttaa isyys- tai vanhempainloman ajankohdtaa. Perusteltuna syynä isyys- tai vanhempainloman ajankohdan muuttamiseen tulee kyseeseen sellainen ennalta-arvaamaton ja oleellinen muutos lapsen hoitamisedellytyksissä, jota työntekijä ei ole voinut ottaa huomioon tehdessään ilmoitusta kyseisen loman ajankohdasta. Perusteltu syy ajankohdan muuttamiseen olisi esimerkiksi lapsen tai lapsen toisen vanhemman sairastuminen tai kuolema taikka lapsen vanhempien avioero tai muu lapsen hoitoedellytyksissä tapahtunut ollenainen muutos. Näin ollen esimerkiksi työntekijän sairastuminen vanhempainloman aikana ei vähentäisi työntekijän käytettävissä olevien jaksojen lukumäärää. Säännösehdoituksessa tarkoitettuun perusteltuun syyhyn työntekijä voi vedota niissäkin tapauksissa, joissa työntekijä on ilmoittanut työnantajalleen, ettei käytä oikeuttaan vanhempainlomaan. Vanhempainloman ajankohdan muuttamista koskeva ilmoitus olisi tehtävä työnantajalle mikäli mahdollista viimeistään kuukautta ennen muutoksen toteutumista. Isyysloman ajankohdan muuttamisen osalta ei erityistä ilmoitusaikaa voitaisi edellyttää, koska sellaisen noudattaminen ei olisi yleensä mahdollista käytettävissä oleva aika huomioon ottaen.

34 b §. *Hoitovapaan jaksottaminen ja työntekijän ilmoitusvelvollisuus.* Ehdotuksen mukaan sisällytettäisiin hoitovapaan jaksottamista ja siihen liittyvää ilmoitusvelvollisuutta koskevat säännökset työ sopimuslakiin. Hoitovapaan käyttämisen jaksottamiseen liittyisi samankaltaisia töiden järjestelyjä koskevia ongelmia kuin vanhempain-

loman pitämiseen. Tämän vuoksi hoitovapaata voitaisiin pitää enintään kaksi jaksoa työntekijää kohden. Tämä merkitsisi sitä, että lapsen vanhemmat voisivat pitää hoitovapaata yhteensä enintään neljä jaksoa hoitaakseen alle kolmevuotiaasta lasta. Hoitovapaan käyttämisestä olisi työntekijän, hoitaakseen alle kaksivuotiaasta lasta, ilmoitettava viimeistään kuukautta ennen vanhempainloman päättymistä ja hoitovapaan käyttämisestä tämän jälkeen viimeistään kuukautta ennen kuin lapsi täyttää kaksi vuotta. Työntekijällä olisi kuitenkin säännösehdotuksen mukaan oikeus perustellusta syystä muuttaa hoitovapaan ajankohtaa. Tällaisena syynä hoitovapaan ajankohdan muuttamiseen tai sen käyttämiseen aikaisemmin tehdystä ilmoituksesta huolimatta tulisivat kyseeseen samankaltaiset seikat kuin vanhempainloman osalta on edellä esitetty.

34 c §. *Työntekijän oikeus palata aikaisempaan työhön.* Säännöksen sanamuoto on saatettu lakiteknisesti vastaamaan ehdotetun 34 §:n muutoksia. Lisäksi säännöksessä tarkoitettu oikeus palata aikaisempaan tai siihen verrattavaan työhön on ulotettu koskemaan hoitovapaalta palavaa työntekijää. Ehdotetun säännöksen vastainen menettely johtaisi siihen, että työntekijällä olisi oikeus saada vahingonkorvausta työsopimuslain 51 §:n mukaisesti.

37 §. *Toistaiseksi voimassa olevat sopimukset.* Työsopimuslain 37 §:n 4 momenttiin on tehty ehdotetun 34 §:n muutoksista johtuvat lakitekniset korjaukset. Tämän lisäksi erityinen irtisanomissuoja koskisi säännösehdotuksen mukaan myös hoitovapaalla olevaa työntekijää.

Voimaantulosäännös. Pienten lasten hoidon kehittämisestä annettavan hallituksen esitykseen liittyvä oikeus hoitovapaaseen ehdotetaan toteutettavaksi työntekijän lapsiluvun ja lasten iän mukaisesti asteittain siten, että oikeus hoitovapaaseen olisi kaikilla alle kolmevuotiaiden lasten vanhemmilla vuoteen 1989 mennessä. Työsuhteturvan asteittainen voimaantulo olisi jonkin verran nopeampi kuin hallituksen vähimmäisaika- taulu kotihoidontuen voimaantulon osalta. Työntekijällä olisi säännösehdotuksen mukaan oikeus saada hoitovapaata nuorimman lapsen iän perusteella kuitenkin vain kertaalleen saman lapsen hoidon vuoksi säännösehdotuksessa tarkoitettuun lapsen yläikärajaan saakka. Oikeus hoitovapaaseen koskisi vain niitä työntekijöitä, joiden vanhempainloma päättyisi 1 päivän tammikuuta 1985 jälkeen. Alle kouluikäisellä tarkoitetaan lasta, joka ei ole aloittanut koulunkäyntiä.

Ehdotetussa 34 b §:ssä tarkoitettua hoitova-

paan käyttämistä koskevaa kuukauden ilmoitus-aikaa ei kuitenkaan tarvitsisi voimaantulosäännöksen mukaan noudattaa niissä tapauksissa, joissa vanhempainloma päättyisi lain voimaantulo vuoden ensimmäisellä kuukaudella.

1.2. Laki vuosilomalain 3 §:n muuttamisesta

3 §. *Vuosiloman pituus.* Vuosilomaan oikeutavaa aikaa koskeva vuosilomalain 3 §:n 5 momentti ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä viitattaisiin synnytysloman ja sitä vastaavan loman sijasta tässä hallituksen esityksessä ehdotettuihin äitiys-, isyys- ja vanhempainlomaa koskeviin säännöksiin. Kun tarkoituksena ei ole lisätä työssäolopäivien veroisina päivinä pidettävien päivien lukua vuosilomaa määrättäessä, ei säännösehdotuksen mukaan otettaisi huomioon työsopimuslain ehdotetun 34 §:n 1 momentin mukaista vanhempainloman jälkeen pidettyä hoitovapaata.

1.3. Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta

4 §. Lainkohta ehdotetaan muutettavaksi siten, että äitiysrahaa suoritetaan raskauden ja synnytyksen perusteella. Lapsen tai ottolapsen hoidon perusteella suoritettaisiin voimassa olevan lain mukaisen äitiysrahan sijasta vanhempainrahaa. Lapsen isälle lapsen syntymän yhteydessä nykyisin maksettava äitiysraha ehdotetaan muutettavaksi isyysrahaksi.

14 §. Vastaavat muutokset kuin 4 §:ään ehdotetaan tehtäväksi tähän pykälään ja sen edellä olevaan otsikkoon.

18 §. Lainkohta ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että niin sanottu avopuoliso rinnastettaisiin aviopuolisoon lapsikorotuksen suorittamisen osalta.

21 §. Oikeus äitiys- ja vanhempainrahaan olisi edelleenkin naispuolisella vakuutetulla, jonka raskaus on kestänyt vähintään 180 päivää ja joka on asunut Suomessa vähintään mainitun ajan välittömästi ennen laskettua synnytyksiaikaa. Sanoonta "äitiysraha" ehdotetaan muutettavaksi muotoon "äitiys- ja vanhempainraha". Ottoäidille suoritettava etuus ehdotetaan muutettavaksi äitiysrahasta vanhempainrahaksi.

22 §. Lainkohtaan ehdotetaan tehtäväksi äitiys-, isyys- ja vanhempainrahanimitysten vaatimat muutokset. Äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan suuruus olisi yhtä suuri kuin sen saajalle maksettava päiväraha.

23 §. Lainkohdassa ehdotetaan, että nykyisestä äitiysrahan 258 suorituspäivästä 100 ensimmäistä olisivat äidille maksettavaa äitiysrahaa ja 158 seuraavaa vanhempainrahaa, joka voitaisiin maksaa joko äidille tai, kuten nykyisinkin, hänen suostumuksellaan lapsen isälle. Lapsen syntymän yhteydessä isälle nykyisin maksettava äitiysraha ehdotetaan muutettavaksi isyysrahaksi. Isän mahdollisuus saada vanhempainrahaa pitenisi nykyisestä 100 arkipäivästä 158 arkipäivään. Vaatimus siitä, että isän tulee olla avioliitossa lapsen äidin kanssa, ehdotetaan poistettavaksi, jotta myös niin sanotuilla avoimilla olisi mahdollisuus osallistua lapsensa hoitoon. Näin ollen isyys- ja vanhempainrahaa voitaisiin suorittaa myös sellaiselle miespuoliselle vakuutetulle, joka elää lapsen äidin kanssa avioliitonomaisissa olosuhteissa yhteisessä taloudessa avioliittoa solmimatta.

Jos isälle on lapsen syntymän yhteydessä suoritettu äitiysrahaa, äidin äitiysrahakautta on lyhennetty vastaavasti. Säännöstä ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että lyhennys koskisi vain 158 arkipäivän pituista vanhempainrahan suoritusaikaa.

Maininnat isälle ja ottoisalle suoritettavan äitiysrahan määräytymisestä heidän omien työtulojensa mukaan ehdotetaan tarpeettomina poistettaviksi. Nimitysten muuttumisen vuoksi tämä seuraa jo 22 §:n sanamuodosta.

Äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaa koskevista vakuutetun ilmoituksista tultaisiin säätämään asetuksella. Maininta työnantajalle tehtävästä ilmoituksesta isyys- ja vanhempainloman saamiseksi tulisi poistettavaksi, koska säännös asiasta ehdotetaan otettavaksi työsopimuslain 34 a §:ään.

Lisäksi ehdotetaan 7 momenttia täsmennettäväksi siten, että vakuutetulle voitaisiin suorittaa päivärahaa hänen tullessa työkyvyttömäksi äitiys-, isyys- tai vanhempainrahan suorittamisaikana. Samalla tulisivat sovellettaviksi sairausvakuutuslain 28 §:n säännökset äitiys-, isyys- tai vanhem-

painrahan suorittamisesta sairausajan palkkaa maksavalle työnantajalle.

23 a, 24 ja 25 §. Lainkohtiin ehdotetaan tehtäväksi isyys- ja vanhempainrahanimityksistä johtuvat terminologiset muutokset. Lisäksi 23 a §:stä poistettaisiin tarpeettomana äitiysrahan suuruutta koskeva säännös.

28 §. Lainkohtaan ehdotetaan tehtäväksi terminologiset muutokset isyys- ja vanhempainrahanimitysten ja työsopimuslakiin ehdotettujen äitiys-, isyys- ja vanhempainlomakäsitteiden vuoksi. Samasta syystä tulisi pykälän 4 momentti tarpeettomana kumottavaksi.

30, 47, 54, 59, 75 ja 76 §. Ehdotetut muutokset johtuvat äitiysrahanimityksen muuttumisesta äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaksi. Lisäksi huomautettakoon, että eduskunnassa on myös vireillä hallituksen esitys laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta (n:o 19/1984 vp.), jossa on ehdotettu muutettavaksi sairausvakuutuslain 30 §:n 3 momenttia sekä lisättäväksi sanottuun pykälään uusi 4 momentti, jolloin nykyiset 4 ja 5 momentti siirtyisivät 5 ja 6 momentiksi.

1.4. Laki isyys- ja vanhempainrahan määrästä vuonna 1985

Valtion tulo- ja menoarvioesityksessä vuodelle 1985 ehdotetaan sairausvakuutuslain mukaisen äitiysrahan korottamista 100 arkipäivän jälkeiseltä ajalta päivärahan suuruiseksi edelleen lykättäväksi vuoden 1985 loppuun. Koska uusien säännösten mukaan maksetaan vanhempainrahaa sen jälkeen, kun äitiysrahaa on suoritettu 100 arkipäivältä, olisi vanhempainraha määrättävä vastaavalla tavalla kuin mitä äitiysrahasta ja isälle synnytyksen yhteydessä suoritettavasta äitiysrahasta on erikseen ehdotettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**työsopimuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 30 päivänä huhtikuuta 1970 annetun työsopimuslain (320/70) 34, 34 a ja 34 b § sekä 37 §:n 4 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 34 a § 8 päivänä huhtikuuta 1982 annetussa laissa (269/82), 34 b § 3 päivänä helmikuuta 1984 annetussa laissa (125/84) ja 37 §:n 4 momentti 1 päivänä joulukuuta 1978 annetussa laissa (925/78), sekä

lisätään lakiin uusi 34 c § seuraavasti:

34 §

Äitiys-, isyys- ja vanhempainloma sekä hoitovapaa

Työntekijällä on oikeus raskauden ja synnytyksen tai lapsen hoidon vuoksi saada äitiys-, isyys- tai vanhempainlomaksi se aika, johon hänelle sairausvakuutuslain mukaan tulevan äitiys-, isyys- tai vanhempainrahan katsotaan kohdistuvan tai, jollei hänellä ole oikeutta kyseiseen etuuteen, katsottaisiin kohdistuvan, jos hänellä sellainen oikeus olisi. Tämän lisäksi työntekijällä on oikeus lapsen hoidon vuoksi saada hoitovapaata siihen saakka, kun lapsi täyttää kolme vuotta. Hoitovapaan edellytyksenä on kuitenkin, ettei toinen lapsen vanhemmista käytä samanaikaisesti oikeutta hoitovapaaseen.

Sopimus, jolla työntekijä osittain tai kokonaan luopuu oikeudestaan äitiyslomaan, on mitätön. Työntekijä voi kuitenkin, jos työnantajakin siihen suostuu, tehdä äitiysloman aikana työtä, jota ei voida pitää hänelle eikä syntyvälle lapselle vaarallisenä, kuuden viikon aikana synnytyksen jälkeen kuitenkin vain erittäin kevyttä työtä, jonka vaarattomuus, paitsi maa- ja kotitaloustyössä sekä työntekijän kotona tehtävässä työssä, osoitetaan lääkärintodistuksella. Sekä työnantajalla että työntekijällä on oikeus milloin tahansa keskeyttää äitiysloman aikana tehtävä työ.

Äitiys-, isyys- tai vanhempainloman taikka hoitovapaan ajalta ei työnantaja ole velvollinen maksamaan palkkaa. Jos työntekijä on raskautteen tai synnytykseen liittyvän sairauden johdosta estynyt tekemästä työtään muuna kuin äitiys- tai vanhempainloman aikana, on hänellä

oikeus sairausajan palkkaan 28 §:n säännösten mukaisesti.

34 a §

Vanhempainloman jaksottaminen ja työntekijän ilmoitusvelvollisuus

Työntekijällä on oikeus pitää vanhempainloma enintään kahdessa jaksossa. Jakson vähimmäispituus on 12 arkipäivää.

Työntekijän on ilmoitettava työnantajalle vanhempainloman käyttämisestä, sen alkamisesta, pituudesta ja jaksottamisesta mikäli mahdollista kuukautta ennen laskettua synnytysaikaa, kuitenkin viimeistään kahden kuukauden kuluttua lapsen syntymästä. Ottolapsen hoidon vuoksi pidettävän vanhempainloman alkamisesta, pituudesta ja jaksottamisesta on ilmoitettava viimeistään kuukautta ennen vanhempainloman alkamista. Isyyslomasta on ilmoitettava työnantajalle viimeistään kuukautta ennen laskettua synnytysaikaa.

Työntekijällä on oikeus perustellusta syystä muuttaa vanhempainloman ajankohta ilmoittamalla siitä työnantajalle viimeistään kuukautta ennen muutoksen toteutumista tai niin pian kuin mahdollista. Isyysloman ajankohta voidaan perustellusta syystä muuttaa erityistä ilmoitusaikaa noudattamatta.

34 b §

Hoitovapaan jaksottaminen ja työntekijän ilmoitusvelvollisuus

Työntekijällä on oikeus yhteen hoitovapaajaksoon hoitaakseen alle kaksivuotiaasta lasta ja yhteen hoitovapaajaksoon hoitaakseen kaksi vuotta

täyttäneyttä, mutta alle kolmevuotiaista lasta. Jakson vähimmäispituus on kaksi kuukautta.

Työntekijän on ilmoitettava työnantajalle hoitovapaan käyttämisestä, sen alkamisesta, pituudesta ja jaksottamisesta hoitaakseen alle kaksi-vuotiaista lasta viimeistään kuukautta ennen vanhempainloman päättymistä sekä hoitovapaan käyttämisestä tämän jälkeen viimeistään kuukautta ennen kuin lapsi täyttää kaksi vuotta. Työntekijällä on oikeus perustellusta syystä muuttaa hoitovapaan ajankohta ilmoittamalla siitä työnantajalle viimeistään kuukautta ennen muutoksen toteutumista tai niin pian kuin mahdollista.

34 c §

Työntekijän oikeus palata aikaisempaan työhön

Äitiys-, isyys- tai vanhempainlomalta taikka hoitovapaalta palaavalla työntekijällä on oikeus palata aikaisempaan tai siihen verrattavaan työhön.

37 §

Toistaiseksi voimassa olevat sopimukset

Työnantaja ei saa irtisanoa raskaana olevan työntekijän työsopimusta raskauden johdosta. Jos työnantaja irtisanoo raskaana olevan työntekijän työsopimuksen, katsotaan irtisanomisen johtuvan työntekijän raskaudesta, jollei työnantaja muuta perustetta näytä. Työntekijän on esitettävä selvitys raskaudestaan työnantajan sitä pyytäessä. Työnantaja ei saa irtisanoa työntekijän työsopimusta äitiys-, isyys- tai vanhempainloman taikka

hoitovapaan aikana eikä myöskään, saatuaan tietää työntekijän olevan raskaana, päättymään sanotun loman taikka hoitovapaan alkaessa tai aikana. Muu sopimus on mitätön.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1985.

Tämän lain 34 §:n 1 momentissa tarkoitettu oikeus saada hoitovapaata vanhempainloman jälkeen toteutetaan kuitenkin asteittain työntekijän nuorimman lapsen iän perusteella ja vain kertaalleen saman lapsen hoidon vuoksi siten, että:

1) työntekijällä, jolla on huollossaan vähintään yksi alle kolmevuotias lapsi ja lisäksi vähintään kaksi alle kouluikäistä lasta, on oikeus 1 päivästä tammikuuta 1985 alkaen saada hoitovapaata siihen saakka, kun lapsi täyttää kolme vuotta; ja että

2) työntekijällä, jolla on huollossaan vähintään yksi alle kolmevuotias lapsi ja lisäksi vähintään yksi alle kouluikäinen lapsi, on oikeus 1 päivästä tammikuuta 1985 alkaen saada hoitovapaata siihen saakka, kun lapsi täyttää kaksi vuotta, ja 1 päivästä tammikuuta 1986 alkaen siihen saakka, kun lapsi täyttää kolme vuotta; sekä että

3) muutoin työntekijällä on oikeus 1 päivästä tammikuuta 1985 alkaen saada hoitovapaata siihen saakka, kun lapsi täyttää yhden vuoden, 1 päivästä tammikuuta 1986 alkaen siihen saakka, kun lapsi täyttää kaksi vuotta, ja 1 päivästä tammikuuta 1989 alkaen siihen saakka, kun lapsi täyttää kolme vuotta.

Tämän lain 34 b §:ssä tarkoitettua hoitovapaan käyttämistä koskevaa ilmoitusaikaa ei kuitenkaan sovelleta, mikäli vanhempainloma päättyy ennen 1 päivää helmikuuta 1985.

2.

Laki

vuosilomalain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 30 päivänä maaliskuuta 1973 annetun vuosilomalain (272/73) 3 §:n 5 momentin 5 kohta, sellaisena kuin se on 24 päivänä helmikuuta 1978 annetussa laissa (153/78), näin kuuluvaksi:

3 §

Työssäolopäivien veroisina pidetään myös niitä työpäiviä, joina työntekijä työsuhteen kestäessä on ollut estynyt työtä suorittamasta:

5) työsopimuslaissa säädetyn äitiys-, isyys- tai vanhempainloman aikana;

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1985.

3.

Laki

sairausvakuutuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain (364/63) 28 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on 8 päivänä huhtikuuta 1982 annetussa laissa (268/82), ja

muutetaan 4 §:n 1 momentti, 14 §:n edellä oleva alaotsikko, 14 §:n 1 momentti, 18 §:n 1 momentti, 21 §:n 1 ja 2 momentti, 22—23 a §, 24 §:n 2 momentti, 25 §:n 2 momentti, 28 §:n 1 ja 2 momentti, 30 §:n 3—5 momentti, 47 §:n 1 momentti, 54 §:n 1 momentti, 59 §:n 2 momentti, 75 §:n 3 momentti ja 76 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 4 §:n 1 momentti, 14 §:n 1 momentti, 21 §:n 2 momentti ja 30 §:n 3 momentti 30 päivänä joulukuuta 1977 annetussa laissa (1086/77), 18 §:n 1 momentti, 22 §, 30 §:n 4 momentti, 75 §:n 3 momentti ja 76 §:n 1 momentti 26 päivänä kesäkuuta 1981 annetussa laissa (471/81), 21 §:n 1 momentti ja 30 §:n 5 momentti 20 päivänä kesäkuuta 1974 annetussa laissa (521/74), 23 § muutettuna 19 päivänä joulukuuta 1980 annetulla lailla (841/80), mainitulla 26 päivänä kesäkuuta 1981 annetulla lailla ja 30 päivänä joulukuuta 1982 annetulla lailla (1089/82), 23 a § mainitussa 8 päivänä huhtikuuta 1982 annetussa laissa, 28 §:n 1 ja 2 momentti 4 päivänä tammikuuta 1968 annetussa laissa (10/68), 47 §:n 1 momentti 15 päivänä kesäkuuta 1973 annetussa laissa (496/73), 54 §:n 1 momentti 14 päivänä tammikuuta 1966 annetussa laissa (5/66) ja 59 §:n 2 momentti mainitussa 30 päivänä joulukuuta 1982 annetussa laissa, näin kuuluviksi:

2 luku

Etuudet

4 §

Vakuutetulla on oikeus saada sairauden perusteella korvausta tarpeellisen sairaanhoidon kustannuksista ja sairaudesta johtuvasta työkyvyttömydestä päivärahaa sekä raskauden ja synnytyksen perusteella korvausta niistä johtuvista tarpeellisista kustannuksista. Vakuutetulla on myös oikeus saada raskauden ja synnytyksen perusteella äitiysrahaa ja, siten kuin jäljempänä säädetään, lapsen tai ottolapsen hoidon perusteella vanhempainrahaa ja isyysrahaa.

Päiväraha sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainraha

14 §

Korvaukseksi sairaudesta johtuvasta työkyvyttömydestä suoritetaan päivärahaa sekä raskauden ja synnytyksen johdosta äitiysrahaa ja lapsen tai ottolapsen hoidon johdosta isyys- ja vanhempainrahaa.

18 §

Jos vakuutetulla on huollettavanaan 16 vuotta nuorempi oma tai puolisonsa lapsi tahi otto- tai kasvattilapsi, suoritetaan päivärahaan lapsikorotus. Jos päivärahan saajana on aviopuoliso, joka ei välien rikkoutumisen vuoksi asu erillään puolisoistaan, suoritetaan hänen päivärahaansa lapsikorotus vain, jos hänen työtulonsa ovat yhtä suuret tai suuremmat kuin hänen puolisonsa työtulot. Samanaikaisesti suoritetaan lapsikorotusta vain toiselle puolisoista. Puoliso on rinnastetaan henkilö, jonka kanssa vakuutettu avioliittoa solmimatta jatkuvasti elää yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa.

21 §

Naispuolisella vakuutetulla, jonka raskaus on kestänyt vähintään 180 päivää ja joka on asunut Suomessa vähintään mainitun ajan välittömästi ennen laskettua synnytysaikaa, on oikeus saada äitiys- ja vanhempainrahaa.

Oikeus saada vanhempainrahaa on myös sellaisella naispuolisella vakuutetulla, joka on ottanut hoitoonsa kahta vuotta nuoremman lapsen taroituksenaan ottaa hänet ottolapsekseen, edellyt-

täen, että vakuutettu on tämän vuoksi poissa ansiotyöstä tai muusta kodin ulkopuolella suoritettavasta työstä ja että hän on asunut Suomessa 180 päivää välittömästi ennen lapsen hoitoon ottamista.

22 §

Äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan määrä päivää kohti on yhtä suuri kuin 16 §:ssä tarkoitettu päiväraha.

Jos lapsen äiti on ansiotyössä tai kodin ulkopuolella suoritettavassa muussa työssä vanhempainrahan suorittamisaikana, hänelle suoritettavan vanhempainrahan määrä on tältä ajalta vähimmäispäivärahan suuruinen.

Äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaan suoritetaan lapsikorotusta siten kuin 18 §:ssä on säädetty, ei kuitenkaan vastasyntyneestä eikä sellaisesta otolapsesta, jonka hoidon johdosta vanhempainrahaa suoritetaan.

23 §

Äitiysrahaa suoritetaan yhteensä 100 arkipäivältä siten, että 25 arkipäivää siitä kohdistuu laskettua synnytyisaikaa välittömästi edeltäneeseen ja 75 arkipäivää sitä välittömästi seuraavaan aikaan. Jos raskaus on keskeytynyt aikaisemmin kuin 25 arkipäivää ennen laskettua synnytyisaikaa, äitiysrahan katsotaan kohdistuvan raskauden keskeytymispäivää välittömästi seuraavaan 100 arkipäivään. Oikeus äitiysrahaan säilyy, vaikka lapsi syntyy kuolleena tai kuolee 75 arkipäivän kuluessa synnytyksestä taikka lapsen äiti tänä aikana luovuttaa pois lapsensa tarkoituksella antaa hänet otolapseksi.

Vanhempainrahaa suoritetaan 158 arkipäivältä välittömästi äitiysrahan suorittamisajan päätyttyä lapsen äidille tai äidin suostumuksella lapsen isälle, joka on lapsen hoidon takia poissa ansiotyöstä tai muusta kodin ulkopuolella suoritettavasta työstä. Oikeus vanhempainrahaan päättyy, jos lapsi vanhempainrahan suorittamisaikana kuolee tai luovutetaan pois tarkoituksella antaa hänet otolapseksi.

Otolapsen hoidon johdosta suoritetaan vanhempainrahaa vakuutetulle jokaiselta arkipäivältä, jonka hoito jatkuu, kunnes lapsen syntymästä on kulunut 234 arkipäivää, kuitenkin vähintään 100 arkipäivältä. Vakuutetun suostumuksella voidaan vanhempainrahaa suorittaa hänen puolisolleen vanhempainrahaoikeuden 100 arkipäivältä, siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Mitä 21 §:n 2 momentissa on säädetty vakuutetun

työstä poissaolosta, sovelletaan vastaavasti hänen puolisoonsa.

Lapsen isälle, joka on lapsen hoidon takia poissa ansiotyöstä tai muusta kodin ulkopuolella suoritettavasta työstä, suoritetaan lapsen äidin suostumuksella isyysrahaa lapsen syntymän yhteydessä vähintään 6 ja enintään 12 arkipäivältä, jolloin vanhempainrahan 158 arkipäivän suorittamisaika lyhenee vastaavasti.

Tätä lakia sovelletaan lapsen isään, joka on avioliitossa lapsen äidin kanssa eikä asu välien rikkoutumisen vuoksi hänestä erillään, sekä miespuoliseen vakuutettuun, joka avioliittoa solmitta jatkuvasti elää lapsen äidin kanssa yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa.

Jos äitiys- tai vanhempainrahan suorittamisaikana alkaa oikeus uuteen äitiys- tai vanhempainrahaan, edellisen äitiys- tai vanhempainrahan suorittaminen päättyy uuden äitiys- tai vanhempainrahan alkaessa.

Äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa ja päivärahaa ei makseta vakuutetulle samalta ajalta.

Ilmoitus isyys- ja vanhempainrahan suorittamiseksi isälle tai 3 momentissa tarkoitettulle puolisolle sekä ilmoitus äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan suorittamiseen vaikuttavista muutoksista on tehtävä siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

23 a §

Jos lapsen äiti kuolee äitiys- tai vanhempainrahan suorittamisaikana, maksetaan isälle, joka vastaa lapsen huollosta, 23 §:n säännöksestä poiketen vanhempainrahaa. Vanhempainrahaa maksetaan enintään niin monelta arkipäivältä, kuin miltä äitiys- ja vanhempainrahaa on jäänyt äidin kuoleman johdosta suorittamatta. Jos isä on ansiotyössä tai muussa kodin ulkopuolella suoritettavassa työssä, hänelle suoritettavan vanhempainrahan määrä on tältä ajalta vähimmäispäivärahan suuruinen. Jos myös lapsi äitiys-, isyys- tai vanhempainrahan suorittamisaikana kuolee tai luovutetaan pois tarkoituksella antaa hänet otolapseksi, lapsen isällä ei ole tämän jälkeen oikeutta saada vanhempainrahaa. Jos lapsen isä ei vastaa lapsen huollosta, vanhempainraha suoritetaan muulle lapsen huollosta vastaavalle vakuutetulle, johon tällöin sovelletaan, mitä edellä on säädetty lapsen isästä.

Edellä 1 momentissa mainittua vanhempainrahaa ja päivärahaa ei makseta vakuutetulle samalta ajalta.

Mitä tässä pykälässä on säädetty äidistä ja isästä, sovelletaan myös ottoäitiin ja ottoisään.

Etuuksia koskevia yleisiä säännöksiä

24 §

Mitä 1 momentin 2 kohdassa on säädetty, sovelletaan vastaavasti raskaus- ja synnytyskustannuksiin sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaan.

25 §

Jos vakuutettu on sairastunut tai joutunut raskauden tai synnytyksen johdosta hoidon tarpeeseen valtakunnan rajan läheisyydessä ja saanut hoitoa naapurivaltion alueella, korvataan hänelle siellä annettu hoito enintään siihen määrään asti, joka olisi jouduttu maksamaan, jos hoitoa olisi annettu Suomessa. Sen ohessa suoritetaan päiväraha sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainraha vastaavalta ajalta.

28 §

Jos vakuutetulla on lain nojalla oikeus saada työnantajalta työ- tai oppisopimussuhteen taikka virka- tai muun julkisoikeudellisen toimisuhteen perusteella sairausloman tai äitiys-, isyys- tai vanhempainloman ajalta palkkaa tai sitä vastaavaa korvausta, ei hänellä ole oikeutta saada tältä ajalta tämän lain mukaista päivärahaa taikka äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa enempää kuin se määrä, jolla päiväraha tai äitiys-, isyys- tai vanhempainraha ylittää hänen saamansa palkan tai muun korvauksen. Se osa päivärahasta taikka äitiys-, isyys- tai vanhempainrahasta, jota ei ole maksettava vakuutetulle, suoritetaan työnantajalle.

Milloin vakuutetun oikeus palkan tai sitä vastaavan korvauksen saamiseen sairaus- taikka äitiys-, isyys- tai vanhempainloman ajalta perustuu asetukseen, virkasääntöön tai muuhun sellaiseen säädökseen taikka työehto- tai muuhun sopimukseen, suoritetaan päiväraha tai äitiys-, isyys- tai vanhempainraha vakuutetulle itselleen, jollei asianomaisella säädöksellä tai sopimuksella säädetä tai määrätä päivärahasta tai äitiys-, isyys- tai vanhempainrahan taikka sen osan suorittamisesta vakuutetun sijasta työnantajalle niin kuin 1 momentissa on säädetty. Työehtosopimuksessa olevaa tällaista määräystä saa noudattaa siinä laajuudessa, kuin sopimukseen sidottu työnantaja muutoinkin on velvollinen sopimusta sovelta-
maan. Maksu, joka on suoritettu vakuutetulle ennen kuin työnantaja on ilmoittanut kansaneläkelaitoksen paikallistoimistolle mainituissa säädöksissä tai sopimuksissa olevasta edellä tarkoite-

tusta säännöksestä tai määräyksestä, on kuitenkin pätevä.

30 §

Päivärahaa on haettava kuuden kuukauden kuluessa siitä päivästä, josta alkaen sitä halutaan saada, äitiys- ja vanhempainrahaa viimeistään kaksi kuukautta ennen laskettua synnytyisaikaa tai 21 §:n 2 momentissa tarkoitettussa tapauksessa kahden kuukauden kuluessa lapsen hoitoon ottamisesta, sekä korvausta sairauden tai raskauden ja synnytyksen aiheuttamista kustannuksista kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun se maksu, josta korvausta haetaan, on suoritettu. Muutoin etuus on menetetty. Jos päiväraha on myönnetty määrääjäksi ja työkyvyttömyys jatkuu sen jälkeenkin, tulee vakuutetun saadakseen edelleen päivärahaa toimittaa siitä riittävä selvitys edellä mainitussa ajassa. Myöhästyisestä huolimatta etuus voidaan myöntää joko kokonaan tai osaksi, jos sen epäämistä on pidettävä kohtuuttomana.

Jollei synnyttäjä ole käynyt lääkärin suorittamassa jälkitarkastuksessa aikana, joka alkaa viisi ja päättyy kaksitoista viikkoa synnytyksen jälkeen, ei hänellä ole oikeutta saada vanhempainrahaa, jollei sosiaalivakuutustoimikunta erityisistä syistä toisin päättä. Tarkemmat säännökset jälkitarkastuksesta annetaan asetuksella.

Jollei myönnettyä päivärahaa tai äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa ole nostettu kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun se on ollut vakuutetun nostettavissa, taikka maksettavaksi myönnettyä korvausta sairauden tai raskauden ja synnytyksen aiheuttamista kustannuksista kuuden kuukauden kuluessa sen myöntämisestä, on oikeus etuuteen menetetty, mikäli ei erityisestä syystä katsota kohtuulliseksi toisin päättää.

47 §

Tämän lain mukaista päivärahaa sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaa on haettava sen kunnan sosiaalivakuutustoimikunnalta, jossa vakuutetulla on varsinainen asuntonsa ja kotinsa. Korvausta sairaanhoidosta taikka raskaudesta ja synnytyksestä aiheutuneista kustannuksista vakuutetulla on oikeus hakea muultakin kuin kotipaikkakuntansa sosiaalivakuutustoimikunnalta. Asetuksella säädetään, milloin vakuutetulla on oikeus hakea päivärahaa sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaa muulta kuin kotipaikkakuntansa sosiaalivakuutustoimikunnalta.

54 §

Asianomainen, joka on tyytymätön sosiaalivakuutuslautakunnan päätökseen, mikäli se koskee oikeutta tämän lain mukaiseen etuuteen tai päivärahan tai äitiys-, isyys- tai vanhempainrahan määrää, saa hakea siihen muutosta tarkastuslautakunnalta 53 §:n 1 momentissa säädettyssä ajassa ja siinä säädetyllä tavalla.

59 §

Valtio suorittaa 13 prosenttia päivärahoista sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahoista. Valtion on suoritettava kuukausittain ennakkona määrä siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

75 §

Päivärahan sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainra-

han määrä päivää kohden pyöristetään lähimpään viidellä tasajaolliseen pennilukuun. Jos 16 §:ssä tarkoitettu työtulo nousee yli täysien kymmenien markkojen, jätetään ylimenevä osa lukuun ottamatta.

76 §

Tämän lain 16 §:ssä tarkoitettujen työtulojen määrät tarkistetaan siinä suhteessa kuin päivärahan sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan maksumuutokselle vahvistettu työntekijäin eläkelain 9 §:n mukainen palkkaaindeksiluku poikkeaa edelliselle kalenterivuodelle vahvistetusta palkkaaindeksiluvusta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1985.

Jos vakuutetun oikeus äitiysrahaan on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa, lapsen isällä on oikeus saada vanhempainrahaa yhteensä enintään 158 arkipäivältä ottaen huomioon myös ne arkipäivät, joilta hänelle on suoritettu äitiysrahaa ennen tämän lain voimaantuloa.

4.

Laki

isyys- ja vanhempainrahan määrästä vuonna 1985

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Poiketen siitä, mitä sairausvakuutuslain (364/63) 16 §:ssä, sellaisena kuin se on 29 päivänä joulukuuta 1983 annetussa laissa (1119/83), ja 22 §:ssä, sellaisena kuin se on päivänä kuuta 1984 annetussa laissa (/84), on säädetty, lasketaan isyys- ja vanhempainrahan

määrä vuonna 1985 siten, että 16 §:ssä mainitun prosenttiluvun 80 sijasta käytetään prosenttilukua 70.

2 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1985 ja on voimassa vuoden 1985 loppuun.

Helsingissä 12 päivänä lokakuuta 1984

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Sosiaali- ja terveysministeri Eeva Kuuskoski-Vikatmaa

1.

Laki

työsopimuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 30 päivänä huhtikuuta 1970 annetun työsopimuslain (320/70) 34, 34 a ja 34 b § sekä 37 §:n 4 momentti,
 sellaisina kuin niistä ovat 34 a § 8 päivänä huhtikuuta 1982 annetussa laissa (269/82), 34 b § 3 päivänä helmikuuta 1984 annetussa laissa (125/84) ja 37 §:n 4 momentti 1 päivänä joulukuuta 1978 annetussa laissa (925/78), sekä
lisätään lakiin uusi 34 c § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

34 §

34 §

Synnytysloma

Äitiys-, isyys- ja vanhempainloma
sekä hoitovapaa

Naispuolisella työntekijällä, jonka raskaus on kestänyt vähintään 180 päivää, on oikeus saada synnytyslomaksi se aika, johon hänelle sairausvakuutuslain mukaan tulevan äitiysrahan katsotaan kohdistuvan tai, jollei hänellä ole oikeutta äitiysrahaan, katsottaisiin kohdistuvan, jos hänellä sellainen oikeus olisi. Synnytysloman aika ei kuitenkaan pääty aikaisemmin kuin kuuden viikon kuluttua synnytyksestä.

Työntekijällä on oikeus raskauden ja synnytyksen tai lapsen hoidon vuoksi saada äitiys-, isyys- tai vanhempainlomaksi se aika, johon hänelle sairausvakuutuslain mukaan tulevan äitiys-, isyys- tai vanhempainrahan katsotaan kohdistuvan tai, jollei hänellä ole oikeutta kyseiseen etuuteen, katsottaisiin kohdistuvan, jos hänellä sellainen oikeus olisi. Tämän lisäksi työntekijällä on oikeus lapsen hoidon vuoksi saada hoitovapaa siihen saakka, kun lapsi täyttää kolme vuotta. Hoitovapaan edellytyksenä on kuitenkin, ettei toinen lapsen vanhemmista käytä samanaikaisesti oikeutta hoitovapaaseen.

Sopimus, jolla työntekijä osittain tai kokonaan luopuu oikeudestaan synnytyslomaan, on mitätön. Työntekijä voi kuitenkin, jos työnantajakin siihen suostuu, tehdä synnytysloman aikana työtä, jota ei voida pitää hänelle eikä syntyvälle lapselle vaarallisena, kuuden viikon aikana synnytyksen jälkeen kuitenkin vain erittäin kevyttä työtä, jonka vaarattomuus, paitsi maa- ja kotitaloustyössä sekä työntekijän kotona tehtävässä työssä osoitetaan lääkärintodistuksella. Sekä työnantajalla että työntekijällä on oikeus milloin tahansa keskeyttää näin tehtävä työ.

Sopimus, jolla työntekijä osittain tai kokonaan luopuu oikeudestaan äitiyslomaan, on mitätön. Työntekijä voi kuitenkin, jos työnantajakin siihen suostuu, tehdä äitiysloman aikana työtä, jota ei voida pitää hänelle eikä syntyvälle lapselle vaarallisena, kuuden viikon aikana synnytyksen jälkeen kuitenkin vain erittäin kevyttä työtä, jonka vaarattomuus, paitsi maa- ja kotitaloustyössä sekä työntekijän kotona tehtävässä työssä, osoitetaan lääkärintodistuksella. Sekä työnantajalla että työntekijällä on oikeus milloin tahansa keskeyttää äitiysloman aikana tehtävä työ.

Synnytysloman ajalta ei työnantaja ole velvollinen maksamaan palkkaa. Jos työntekijä on raskautteen tai synnytykseen liittyvän sairauden johdosta estynyt tekemästä työtään muuna kuin 1 momentin mukaan määräytyvän synnytysloman aikana, on hänellä oikeus sairausajan palkkaan 28 §:n säännösten mukaisesti.

Äitiys-, isyys- tai vanhempainloman taikka hoitovapaan ajalta ei työnantaja ole velvollinen maksamaan palkkaa. Jos työntekijä on raskautteen tai synnytykseen liittyvän sairauden johdosta estynyt tekemästä työtään muuna kuin äitiys- tai vanhempainloman aikana, on hänellä oikeus sairausajan palkkaan 28 §:n säännösten mukaisesti.

Voimassa oleva laki

34 a §

Työntekijällä on oikeus 34 §:n 1 momentissa tarkoitettua synnytyslomaa vastaavaan lomaan aikana, jolta hänelle sairausvakuutuslain 21, 23 ja 23 a §:n perusteella suoritetaan äitiysrahaa.

Ehdotus

34 a §

Vanhempainloman jaksottaminen ja työntekijän ilmoitusvelvollisuus

Työntekijällä on oikeus pitää vanhempainloma enintään kahdessa jaksossa. Jakson vähimmäispituus on 12 arkipäivää.

Työntekijän on ilmoitettava työnantajalle vanhempainloman käyttämisestä, sen alkamisesta, pituudesta ja jaksottamisesta, mikäli mahdollista kuukautta ennen laskettua synnytysaikaa, kuitenkin viimeistään kahden kuukauden kuluttua lapsen syntymästä. Ottolapsen hoidon vuoksi pidettävän vanhempainloman alkamisesta, pituudesta ja jaksottamisesta on ilmoitettava viimeistään kuukautta ennen vanhempainloman alkamista. Isyyslomasta on ilmoitettava työnantajalle viimeistään kuukautta ennen laskettua synnytysaikaa.

Työntekijällä on oikeus perustellusta syystä muuttaa vanhempainloman ajankohta ilmoittamalla siitä työnantajalle viimeistään kuukautta ennen muutoksen toteutumista tai niin pian kuin mahdollista. Isyysloman ajankohta voidaan perustellusta syystä muuttaa erityistä ilmoitusaikaa noudattamatta.

34 b §

Hoitovapaan jaksottaminen ja työntekijän ilmoitusvelvollisuus

Työntekijällä on oikeus yhteen hoitovapaajaksoon hoitaakseen alle kaksivuotiaista lasta ja yhteen hoitovapaajaksoon hoitaakseen kaksi vuotta täyttäneitä, mutta alle kolmevuotiaista lasta. Jakson vähimmäispituus on kaksi kuukautta.

Työntekijän on ilmoitettava työnantajalle hoitovapaan käyttämisestä, sen alkamisesta, pituudesta ja jaksottamisesta hoitaakseen alle kaksivuotiaista lasta viimeistään kuukautta ennen vanhempainloman päättymistä ja hoitovapaan käyttämisestä tämän jälkeen viimeistään kuukautta ennen kuin lapsi täyttää kaksi vuotta. Työntekijällä on oikeus perustellusta syystä muuttaa hoitovapaan ajankohta ilmoittamalla siitä työnantajalle viimeistään kuukautta ennen muutoksen toteutumista tai niin pian kuin mahdollista.

Voimassa oleva laki

34 b §

Synnytyslomalta tai vastaavalta lomalta palaavalla työntekijällä on oikeus palata aikaisempaan tai siihen verrattavaan työhön.

Ehdotus

34 c §

Työntekijän oikeus palata aikaisempaan työhön

Äitiys-, isyys- tai vanhempainlomalta taikka hoitovapaalta palaavalla työntekijällä on oikeus palata aikaisempaan tai siihen verrattavaan työhön.

37 §

Toistaiseksi voimassa olevat sopimukset

Työnantaja ei saa irtisanoa raskaana olevan työntekijän työsopimusta raskauden johdosta. Jos työnantaja irtisanoo raskaana olevan työntekijän työsopimuksen, katsotaan irtisanomisen johtuvan työntekijän raskaudesta, jollei työnantaja muuta perustetta näytä. Työntekijän on esitettävä selvitys raskaudestaan työnantajan sitä pyytäessä. Työnantaja ei saa irtisanoa työntekijän työsopimusta 34 §:n 1 momentissa tarkoitetun, työehtosopimuksin tai työnantajan ja työntekijän kesken sovitun enintään 12 kuukautta kestäväsynnitys-loman aikana eikä myöskään, saatuaan tietää työntekijän olevan raskaana, päättymään synnytysloman alkaessa tai aikana. Työnantaja ei myöskään saa irtisanoa työntekijän työsopimusta 34 a §:ssä tarkoitetun loman aikana. Muu sopimus on mitätön.

Työnantaja ei saa irtisanoa raskaana olevan työntekijän työsopimusta raskauden johdosta. Jos työnantaja irtisanoo raskaana olevan työntekijän työsopimuksen, katsotaan irtisanomisen johtuvan työntekijän raskaudesta, jollei työnantaja muuta perustetta näytä. Työntekijän on esitettävä selvitys raskaudestaan työnantajan sitä pyytäessä. Työnantaja ei saa irtisanoa työntekijän työsopimusta *äitiys-, isyys- tai vanhempainloman taikka hoitovapaan* aikana eikä myöskään, saatuaan tietää työntekijän olevan raskaana, päättymään *sannotun loman taikka hoitovapaan* alkaessa tai aikana. Muu sopimus on mitätön.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1985.

Tämän lain 34 §:n 1 momentissa tarkoitettu oikeus saada hoitovapaata vanhempainloman jälkeen toteutetaan kuitenkin asteittain työntekijän nuorimman lapsen iän perusteella ja vain kertaalleen saman lapsen hoidon vuoksi siten, että:

1) työntekijällä, jolla on huollossaan vähintään yksi alle kolmevuotias lapsi ja lisäksi vähintään kaksi alle kouluikäistä lasta, on oikeus 1 päivästä tammikuuta 1985 alkaen saada hoitovapaata siihen saakka, kun lapsi täyttää kolme vuotta; ja että

2) työntekijällä, jolla on huollossaan vähintään yksi alle kolmevuotias lapsi ja lisäksi vähintään yksi alle kouluikäinen lapsi, on oikeus 1 päivästä tammikuuta 1985 alkaen saada hoitovapaata siihen saakka, kun lapsi täyttää kaksi vuotta, ja 1 päivästä tammikuuta 1986 alkaen siihen saakka, kun lapsi täyttää kolme vuotta; sekä että

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

3) muutoin työntekijällä on oikeus saada hoitovapaata 1 päivästä tammikuuta 1985 alkaen siihen saakka, kun lapsi täyttää yhden vuoden, 1 päivästä tammikuuta 1986 alkaen siihen saakka, kun lapsi täyttää kaksi vuotta, ja 1 päivästä tammikuuta 1989 alkaen siihen saakka, kun lapsi täyttää kolme vuotta.

Tämän lain 34 b §:ssä tarkoitettua hoitovapaan käyttämistä koskevaa ilmoitusaikaa ei kuitenkaan sovelleta, mikäli vanhempainloma päättyy ennen 1 päivää helmikuuta 1985.

2.

Laki**vuosilomalain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 30 päivänä maaliskuuta 1973 annetun vuosilomalain (272/73) 3 §:n 5 momentin 5 kohta, sellaisena kuin se on 24 päivänä helmikuuta 1978 annetussa laissa (153/78), näin kuuluvaksi:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

3 §

Vuosiloman pituus

 Työssäolopäivien veroisina pidetään myös niitä työpäiviä, joina työntekijä työsuhteen kestäessä on ollut estynyt työtä suorittamasta:

5) työsopimuslaissa säädetyn synnytysloman ja sitä vastaavan loman aikana;

5) työsopimuslaissa säädetyn äitiys-, isyys- tai vanhempainloman aikana;

 Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1985.

3.

Laki

sairausvakuutuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain (364/63) 28 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on 8 päivänä huhtikuuta 1982 annetussa laissa (268/82), ja

muutetaan 4 §:n 1 momentti, 14 §:n edellä oleva alaotsikko, 14 §:n 1 momentti, 18 §:n 1 momentti, 21 §:n 1 ja 2 momentti, 22—23 a §, 24 §:n 2 momentti, 25 §:n 2 momentti, 28 §:n 1 ja 2 momentti, 30 §:n 3—5 momentti, 47 §:n 1 momentti, 54 §:n 1 momentti, 59 §:n 2 momentti, 75 §:n 3 momentti ja 76 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 4 §:n 1 momentti, 14 §:n 1 momentti, 21 §:n 2 momentti ja 30 §:n 3 momentti 30 päivänä joulukuuta 1977 annetussa laissa (1086/77), 18 §:n 1 momentti, 22 §, 30 §:n 4 momentti, 75 §:n 3 momentti ja 76 §:n 1 momentti 26 päivänä kesäkuuta 1981 annetussa laissa (471/81), 21 §:n 1 momentti ja 30 §:n 5 momentti 20 päivänä kesäkuuta 1974 annetussa laissa (521/74), 23 § muutettuna 19 päivänä joulukuuta 1980 annetulla lailla (841/80), mainitulla 26 päivänä kesäkuuta 1981 annetulla lailla ja 30 päivänä joulukuuta 1982 annetulla lailla (1089/82), 23 a § mainitussa 8 päivänä huhtikuuta 1982 annetussa laissa, 28 §:n 1 ja 2 momentti 4 päivänä tammikuuta 1968 annetussa laissa (10/68), 47 §:n 1 momentti 15 päivänä kesäkuuta 1973 annetussa laissa (496/73), 54 §:n 1 momentti 14 päivänä tammikuuta 1966 annetussa laissa (5/66) ja 59 §:n 2 momentti mainitussa 30 päivänä joulukuuta 1982 annetussa laissa, näin kuuluviksi:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 luku

Etuudet

4 §

Vakuutetulla on oikeus saada sairauden perusteella korvausta tarpeellisen sairaanhoidon kustannuksista ja sairaudesta johtuvasta työkyvyttömyydestä päivärahaa sekä raskauden ja synnytyksen perusteella korvausta niistä johtuvista tarpeellisista kustannuksista. Vakuutetulla on myös oikeus saada raskauden ja synnytyksen *tai ottolapsen hoidon* perusteella äitiysrahaa.

4 §

Vakuutetulla on oikeus saada sairauden perusteella korvausta tarpeellisen sairaanhoidon kustannuksista ja sairaudesta johtuvasta työkyvyttömyydestä päivärahaa sekä raskauden ja synnytyksen perusteella korvausta niistä johtuvista tarpeellisista kustannuksista. Vakuutetulla on myös oikeus saada raskauden ja synnytyksen perusteella äitiysrahaa *ja, siten kuin jäljempänä säädetään, lapsen tai ottolapsen hoidon perusteella vanhempainrahaa ja isyysrahaa.*

Päivä- ja äitiysraha

14 §

Korvaukseksi sairaudesta johtuvasta työkyvyttömyydestä suoritetaan päivärahaa sekä raskauden ja synnytyksen *tai ottolapsen hoidon* johdosta äitiysrahaa.

Päiväraha sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainraha

14 §

Korvaukseksi sairaudesta johtuvasta työkyvyttömyydestä suoritetaan päivärahaa sekä raskauden ja synnytyksen johdosta äitiysrahaa *ja lapsen tai ottolapsen hoidon johdosta isyys- ja vanhempainrahaa.*

Voimassa oleva laki

18 §

Jos vakuutetulla on huollettavanaan 16 vuotta nuorempi oma tai puolisonsa lapsi tahi otto- tai kasvattilapsi, suoritetaan päivärahaan lapsikorotus. Jos päivärahan saajana on aviopuoliso, joka ei välien rikkoutumisen vuoksi asu erillään puolisoistaan, suoritetaan hänen päivärahaansa lapsikorotus vain, jos hänen työtulonsa ovat yhtä suuret tai suuremmat kuin hänen puolisonsa työtulot. Samanaikaisesti suoritetaan lapsikorotusta vain toiselle puolisoista.

21 §

Jokaisella naispuolisella vakuutella, jonka raskaus on kestänyt vähintään 180 päivää ja joka on asunut Suomessa vähintään mainitun ajan välittömästi ennen laskettua synnytysaikaa, on oikeus saada äitiysrahaa.

Oikeus saada äitiysrahaa on myös sellaisella naispuolisella vakuutetulla, joka on ottanut hoitoonsa kahta vuotta nuoremman lapsen tarkoituksenaan ottaa hänet ottolapsekseen edellyttäen, että vakuutettu on tämän vuoksi poissa ansiotyöstä tai muusta kodin ulkopuolella suoritettavasta työstä ja että hän on asunut Suomessa 180 päivää välittömästi ennen lapsen hoitoon ottamista.

22 §

Äitiysrahan määrä päivää kohden on yhtä suuri kuin 16 §:ssä tarkoitettu päiväraha.

Jos lapsen äiti on ansiotyössä tai kodin ulkopuolella suoritettavassa muussa työssä 100 ensimmäisen äitiysrahan suorituspäivän jälkeen, hänelle suoritettavan äitiysrahan määrä on tältä ajalta vähimmäispäivärahan suuruinen.

Äitiysrahaan suoritetaan lapsikorotusta siten kuin 18 §:ssä on säädetty, ei kuitenkaan vastasyntyneestä eikä sellaisesta ottolapsesta, jonka hoidon johdosta äitiysrahaa suoritetaan.

23 §

Äitiysrahaa suoritetaan yhteensä 258 arkipäi-

Ehdotus

18 §

Jos vakuutetulla on huollettavanaan 16 vuotta nuorempi oma tai puolisonsa lapsi tahi otto- tai kasvattilapsi, suoritetaan päivärahaan lapsikorotus. Jos päivärahan saajana on aviopuoliso, joka ei välien rikkoutumisen vuoksi asu erillään puolisoistaan, suoritetaan hänen päivärahaansa lapsikorotus vain, jos hänen työtulonsa ovat yhtä suuret tai suuremmat kuin hänen puolisonsa työtulot. Samanaikaisesti suoritetaan lapsikorotusta vain toiselle puolisoista. *Puoliso on rinnastetaan henkilö, jonka kanssa vakuutettu avioliittoa solmimatta jatkuvasti elää yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa.*

21 §

Naispuolisella vakuutetulla, jonka raskaus on kestänyt vähintään 180 päivää ja joka on asunut Suomessa vähintään mainitun ajan välittömästi ennen laskettua synnytysaikaa, on oikeus saada äitiys- ja vanhempainrahaa.

Oikeus saada vanhempainrahaa on myös sellaisella naispuolisella vakuutetulla, joka on ottanut hoitoonsa kahta vuotta nuoremman lapsen tarkoituksenaan ottaa hänet ottolapsekseen, edellyttäen, että vakuutettu on tämän vuoksi poissa ansiotyöstä tai muusta kodin ulkopuolella suoritettavasta työstä ja että hän on asunut Suomessa 180 päivää välittömästi ennen lapsen hoitoon ottamista.

22 §

Äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan määrä päivää kohti on yhtä suuri kuin 16 §:ssä tarkoitettu päiväraha.

Jos lapsen äiti on ansiotyössä tai kodin ulkopuolella suoritettavassa muussa työssä vanhempainrahan suorittamisaikana, hänelle suoritettavan vanhempainrahan määrä on tältä ajalta vähimmäispäivärahan suuruinen.

Äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaan suoritetaan lapsikorotusta siten kuin 18 §:ssä on säädetty, ei kuitenkaan vastasyntyneestä eikä sellaisesta ottolapsesta, jonka hoidon johdosta vanhempainrahaa suoritetaan.

23 §

Äitiysrahaa suoritetaan yhteensä 100 arkipäi-

Voimassa oleva laki

vältä siten, että 25 arkipäivää siitä kohdistuu laskettua synnytyisaikaa välittömästi edeltäneeseen ja 223 arkipäivää sitä välittömästi seuraavaan aikaan. Jos raskaus on keskeytynyt aikaisemmin kuin 25 arkipäivää ennen laskettua synnytyisaikaa, äitiysrahan katsotaan kohdistuvan raskauden keskeytymispäivää välittömästi seuraavaan 258 arkipäivään. Jos lapsi syntyy kuolleenä tai kuolee 75 arkipäivän kuluessa synnytyksestä taikka lapsen äiti tänä aikana luovuttaa pois lapsensa tarkoituksenaan antaa hänet ottolapseksi, lapsen äidillä on oikeus saada äitiysrahaa vain 100 ensimmäiseltä arkipäivältä. Jos lapsi kuolee tai lapsi luovutetaan pois myöhemmin äitiysrahan suorittamisaikana, lapsen äidillä ei ole tämän jälkeen oikeutta saada äitiysrahaa.

Äitiysrahaa suoritetaan 158 arkipäivältä lapsen äidille ja 100 arkipäivältä joko äidille tai aikaisintaan 100 arkipäivän kuluttua äitiysraha-oikeuden alkamisesta äidin suostumuksella lapsen isälle, joka on avioliitossa lapsen äidin kanssa ja joka ei asu hänestä erillään välien rikkoutumisen vuoksi, kun isä on lapsen hoidon takia poissa ansiotyöstä tai muusta kodin ulkopuolella suoritettavasta työstä. Samoin edellytyksin voidaan äitiysrahaa suorittaa lapsen isälle myös lapsen syntymän yhteydessä vähintään 6 ja enintään 12 arkipäivältä, jolloin äitiysrahan suorittamisaika lyhenee vastaavasti. Isälle suoritetaan äitiysrahaa siten kuin asetuksella säädetään. Isälle suoritettavan äitiysrahan määrä päivää kohti on yhtä suuri kuin 16 §:ssä tarkoitettu päiväraha. Ilmoitus äitiysrahan suorittamiseksi isälle samoin kuin ilmoitus työnantajalle isän jäämisestä pois ansiotyöstä edellä olevasta syystä sekä ilmoitus äitiysrahan suorittamiseen vaikuttavista muutoksista on tehtävä siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

Ottolapsen hoidon johdosta äitiysrahaa suoritetaan vakuutetulle jokaiselta arkipäivältä, jonka hoito jatkuu, kunnes lapsen syntymästä on kulunut 234 arkipäivää, kuitenkin vähintään 100 arkipäivältä. Vakuutetun suostumuksella voidaan hänen äitiysrahakautensa 100 arkipäivältä, siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään, suorittaa äitiysrahaa hänen puolisolleen, joka ei asu hänestä erillään välien rikkoutumisen vuoksi. Mitä 21 §:n 2 momentissa on säädetty vakuutetun työstä poissa olosta, sovelletaan vastaavasti hänen puolisoonsa. Puolisolle suoritettavan äitiysrahan määrä on yhtä suuri kuin isälle 2 momentin mukaan suoritettavan äitiysrahan määrä. Mitä tämän py-

Ehdotus

vältä siten, että 25 arkipäivää siitä kohdistuu laskettua synnytyisaikaa välittömästi edeltäneeseen ja 75 arkipäivää sitä välittömästi seuraavaan aikaan. Jos raskaus on keskeytynyt aikaisemmin kuin 25 arkipäivää ennen laskettua synnytyisaikaa, äitiysrahan katsotaan kohdistuvan raskauden keskeytymispäivää välittömästi seuraavaan 100 arkipäivään. Oikeus äitiysrahaan säilyy, vaikka lapsi syntyy kuolleenä tai kuolee 75 arkipäivän kuluessa synnytyksestä taikka lapsen äiti tänä aikana luovuttaa pois lapsensa tarkoituksella antaa hänet ottolapseksi.

Vanhempainrahaa suoritetaan 158 arkipäivältä välittömästi äitiysrahan suorittamisaikaa päätyttyä lapsen äidille tai äidin suostumuksella lapsen isälle, joka on lapsen hoidon takia poissa ansiotyöstä tai muusta kodin ulkopuolella suoritettavasta työstä. Oikeus vanhempainrahaan päättyy, jos lapsi vanhempainrahan suorittamisaikana kuolee tai luovutetaan pois tarkoituksella antaa hänet ottolapseksi.

Ottolapsen hoidon johdosta suoritetaan vanhempainrahaa vakuutetulle jokaiselta arkipäivältä, jonka hoito jatkuu, kunnes lapsen syntymästä on kulunut 234 arkipäivää, kuitenkin vähintään 100 arkipäivältä. Vakuutetun suostumuksella voidaan vanhempainrahaa suorittaa hänen puolisolleen vanhempainraha-oikeuden 100 arkipäivältä, siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Mitä 21 §:n 2 momentissa on säädetty vakuutetun työstä poissaolosta, sovelletaan vastaavasti hänen puolisoonsa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kälän 2 momentissa on säädetty ilmoitusvelvollisuudesta, koskee myös ottovanhempia.

Siltä ajalta, jolta äitiysrahaa suoritetaan, ei sairauden perusteella makseta päivärahaa.

Jos äitiysrahan suorittamisaikana alkaa oikeus uuteen äitiysrahaan edellisen äitiysrahan suorittaminen päättyy jälkimmäisen äitiysraha-oikeuden alkaessa.

Lapsen isälle, joka on lapsen hoidon takia poissa ansiotyöstä tai muusta kodin ulkopuolella suoritettavasta työstä, suoritetaan lapsen äidin suostumuksella isyyssrahaa lapsen syntymän yhteydessä vähintään 6 ja enintään 12 arkipäivältä, jolloin vanhempainrahan 158 arkipäivän suorittamisaika lyhenee vastaavasti.

Tätä lakia sovelletaan lapsen isään, joka on avioliitossa lapsen äidin kanssa eikä asu välien rikkoutumisen vuoksi hänestä erillään, sekä miespuoliseen vakuutettuun, joka avioliittoa solmitta jatkuvasti elää lapsen äidin kanssa yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa.

Jos äitiys- tai vanhempainrahan suorittamisaikana alkaa oikeus uuteen äitiys- tai vanhempainrahaan, edellisen äitiys- tai vanhempainrahan suorittaminen päättyy uuden äitiys- tai vanhempainrahan alkaessa.

Äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa ja päivärahaa ei makseta vakuutetulle samalta ajalta.

Ilmoitus isyys- ja vanhempainrahan suorittamiseksi isälle tai 3 momentissa tarkoitettulle puolisolle sekä ilmoitus äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan suorittamiseen vaikuttavista muutoksista on tehtävä siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

23 a §

Poiketen siitä, mitä 23 §:ssä on säädetty, lapsen äidin tai ottoäidin kuollessa äitiysrahan suorittamisaikana, äitiysrahaa suoritetaan lapsen isälle tai ottoisalle, joka vastaa lapsen huollosta. *Äitiysrahan määrä on yhtä suuri kuin 23 §:n 2 momentissa säädetty isälle suoritettavan äitiysrahan määrä.* Jos isä on ansiotyössä tai muussa kodin ulkopuolella suoritettavassa työssä, hänelle suoritettavan äitiysrahan määrä on tältä ajalta vähimmäispäivärahan suuruinen. Äitiysrahan aikaisemmista suorituspäivistä riippumatta sitä suoritetaan lapsen isälle enintään niin monelta arkipäivältä, kuin miltä äitiysrahaa on jäänyt äidin kuoleman johdosta tälle suorittamatta. Jos lapsi äitiysrahan suorittamisaikana kuolee tai luovutetaan pois tarkoituksena antaa hänet ottopolaksi, lapsen isällä ei ole tämän jälkeen oikeutta saada äitiysrahaa. Jos lapsen isä ei vastaa lapsen huollosta, äitiysraha suoritetaan muulle lapsen huollosta vastaavalle vakuutetulle, johon tällöin sovelletaan, mitä edellä on säädetty lapsen isästä.

23 a §

Jos lapsen äiti kuolee äitiys- tai vanhempainrahan suorittamisaikana, maksetaan isälle, joka vastaa lapsen huollosta, 23 §:n säännöksestä poiketen vanhempainrahaa. Vanhempainrahaa maksetaan enintään niin monelta arkipäivältä, kuin miltä äitiys- ja vanhempainrahaa on jäänyt äidin kuoleman johdosta suorittamatta. Jos isä on ansiotyössä tai muussa kodin ulkopuolella suoritettavassa työssä, hänelle suoritettavan vanhempainrahan määrä on tältä ajalta vähimmäispäivärahan suuruinen. Jos myös lapsi äitiys-, isyys- tai vanhempainrahan suorittamisaikana kuolee tai luovutetaan pois tarkoituksella antaa hänet ottopolaksi, lapsen isällä ei ole tämän jälkeen oikeutta saada vanhempainrahaa. Jos lapsen isä ei vastaa lapsen huollosta, vanhempainraha suoritetaan muulle lapsen huollosta vastaavalle vakuutetulle, johon tällöin sovelletaan, mitä edellä on säädetty lapsen isästä.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

Jos vakuutetulle maksetaan päivärahaa sairauden perusteella, ei hänellä ole tältä ajalta oikeutta saada 1 momentissa tarkoitettua äitiysrahaa. Jos vakuutetulle maksetaan äitiysrahaa 23 §:n nojalla, ei hänellä ole tältä ajalta oikeutta saada äitiysrahaa 1 momentin nojalla.

Edellä 1 momentissa mainittua vanhempainrahaa ja päivärahaa ei makseta vakuutetulle samalta ajalta.

Mitä tässä pykälässä on säädetty äidistä ja isästä, sovelletaan myös ottoäitiin ja ottoisään.

Etuuksia koskevia yleisiä säännöksiä

24 §

Mitä 1 momentin 2 kohdassa on säädetty, sovelletaan vastaavasti raskaus- ja synnytyskustannuksiin sekä äitiysrahaan.

Mitä 1 momentin 2 kohdassa on säädetty, sovelletaan vastaavasti raskaus- ja synnytyskustannuksiin sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaan.

25 §

Jos vakuutettu on sairastunut tai joutunut raskauden tai synnytyksen johdosta hoidon tarpeeseen valtakunnan rajan läheisyydessä ja saanut hoitoa naapurivaltion alueella, korvataan hänelle siellä annettu hoito enintään siihen määrään asti, mikä olisi jouduttu maksamaan, jos hoito olisi annettu Suomessa. Sen ohessa suoritetaan päiväraha ja äitiysraha vastaavalta ajalta.

Jos vakuutettu on sairastunut tai joutunut raskauden tai synnytyksen johdosta hoidon tarpeeseen valtakunnan rajan läheisyydessä ja saanut hoitoa naapurivaltion alueella, korvataan hänelle siellä annettu hoito enintään siihen määrään asti, joka olisi jouduttu maksamaan, jos hoitoa olisi annettu Suomessa. Sen ohessa suoritetaan päiväraha sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainraha vastaavalta ajalta.

28 §

Jos vakuutetulla on lain nojalla oikeus saada työntantajalta työ- tai oppisopimussuhteen taikka virka- tai muun julkisoikeudellisen toimeisuhteen perusteella sairaus- tai synnytysloman ajalta palkkaa tai sitä vastaavaa korvausta, ei hänellä ole oikeutta saada tältä ajalta tämän lain mukaista päivä- tai äitiysrahaa enempää kuin sen määrän, millä päivä- tai äitiysraha ylittää hänen saamansa palkan tai muun korvauksen. Se osa päivä- tai äitiysrahasta, mitä ei ole maksettava vakuutetulle suoritetaan työntantajalle.

Milloin vakuutetun oikeus palkan tai sitä vastaavan korvauksen saamiseen sairaus- tai synnytysloman ajalta perustuu asetukseen, virkasääntöön tai muuhun sellaiseen säännökseen taikka työehto- tai muuhun sopimukseen, suoritetaan

28 §

Jos vakuutetulla on lain nojalla oikeus saada työntantajalta työ- tai oppisopimussuhteen taikka virka- tai muun julkisoikeudellisen toimeisuhteen perusteella sairausloman tai äitiys-, isyys- tai vanhempainloman ajalta palkkaa tai sitä vastaavaa korvausta, ei hänellä ole oikeutta saada tältä ajalta tämän lain mukaista päivärahaa taikka äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa enempää kuin se määrä, jolla päiväraha tai äitiys-, isyys- tai vanhempainraha ylittää hänen saamansa palkan tai muun korvauksen. Se osa päivärahasta taikka äitiys-, isyys- tai vanhempainrahasta, jota ei ole maksettava vakuutetulle, suoritetaan työntantajalle.

Milloin vakuutetun oikeus palkan tai sitä vastaavan korvauksen saamiseen sairaus- taikka äitiys-, isyys- tai vanhempainloman ajalta perustuu asetukseen, virkasääntöön tai muuhun sellaiseen säädökseen taikka työehto- tai muuhun sopimuk-

Voimassa oleva laki

päivä- tai äitiysraha vakuutetulle itselleen, jollei asianomaisella säännöksellä tai sopimuksella määrätä päivä- tai äitiysrahan taikka sen osan suorittamisesta vakuutetun sijasta työnantajalle niin kuin 1 momentissa on sanottu. Työehtosopimuksessa olevaa tällaista määräystä saa noudattaa siinä laajuudessa, kuin sopimukseen sidottu työnantaja muutoinkin on velvollinen sopimusta soveltamaan. Maksu, joka on suoritettu vakuutetulle, ennen kuin työnantaja on ilmoittanut sairausvakuutustoimistolle mainituissa säännöksissä tai sopimuksissa olevasta edellä tarkoitetusta määräyksestä, on kuitenkin pätevä.

Mitä 1 ja 2 momentissa on säädetty synnytysloman ajalta maksettavasta palkasta, koskee myös 21 §:n 2 momentissa, 23 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 23 a §:ssä mainittua tarkoitusta varten myönnetyn loman ajalta maksettavaa palkkaa.

Päivärahaa on haettava kuuden kuukauden kuluessa siitä päivästä, mistä alkaen sitä halutaan saada, äitiysrahaa viimeistään kaksi kuukautta ennen laskettua synnytysaikaa tai 21 §:n 2 momentissa tarkoitettua tapauksessa kahden kuukauden kuluessa lapsen hoitoon ottamisesta lukien, sekä korvausta sairauden tai raskauden ja synnytyksen aiheuttamista kustannuksista kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun se maksu, josta korvausta haetaan, on suoritettu. Muutoin etuus on menetetty. Jos päiväraha on myönnetty määräajaksi ja työkyvyttömyys jatkuu sen jälkeenkin, tulee vakuutetun saadakseen edelleen päivärahaa toimittaa siitä riittävä selvitys edellä mainitussa ajassa. Myöhästymisestä huolimatta etuus voidaan myöntää joko kokonaan tai osaksi, jos sen epäämistä on pidettävä kohtuuttomana.

Jollei synnyttäjä ole käynyt lääkärin suorittamassa jälkitarkastuksessa aikana, joka alkaa viisi ja päättyy kaksitoista viikkoa synnytyksen jälkeen, ei hänellä ole oikeutta saada äitiysrahaa *pitäen* mälttä ajalta kuin 100 arkipäivältä äitiysraha-oikeuden alkamisesta, jollei sosiaalivakuutustoimikunta erityisistä syistä toisin päättä. Tarkemmat säännökset jälkitarkastuksesta annetaan asetuksella.

Ehdotus

seen, suoritetaan päiväraha tai äitiys-, isyys- tai vanhempainraha vakuutetulle itselleen, jollei asianomaisella säädöksellä tai sopimuksella säädetä tai määrätä päivärahan tai äitiys-, isyys- tai vanhempainrahan taikka sen osan suorittamisesta vakuutetun sijasta työnantajalle niin kuin 1 momentissa on säädetty. Työehtosopimuksessa olevaa tällaista määräystä saa noudattaa siinä laajuudessa, kuin sopimukseen sidottu työnantaja muutoinkin on velvollinen sopimusta soveltamaan. Maksu, joka on suoritettu vakuutetulle ennen kuin työnantaja on ilmoittanut kansaneläkelaitoksen paikallistoimistolle mainituissa säädöksissä tai sopimuksissa olevasta edellä tarkoitetusta määräyksestä, on kuitenkin pätevä.

(4 mom. kumotaan)

30 §

Päivärahaa on haettava kuuden kuukauden kuluessa siitä päivästä, josta alkaen sitä halutaan saada, äitiys- ja vanhempainrahaa viimeistään kaksi kuukautta ennen laskettua synnytysaikaa tai 21 §:n 2 momentissa tarkoitettua tapauksessa kahden kuukauden kuluessa lapsen hoitoon ottamisesta, sekä korvausta sairauden tai raskauden ja synnytyksen aiheuttamista kustannuksista kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun se maksu, josta korvausta haetaan, on suoritettu. Muutoin etuus on menetetty. Jos päiväraha on myönnetty määräajaksi ja työkyvyttömyys jatkuu sen jälkeenkin, tulee vakuutetun saadakseen edelleen päivärahaa toimittaa siitä riittävä selvitys edellä mainitussa ajassa. Myöhästymisestä huolimatta etuus voidaan myöntää joko kokonaan tai osaksi, jos sen epäämistä on pidettävä kohtuuttomana.

Jollei synnyttäjä ole käynyt lääkärin suorittamassa jälkitarkastuksessa aikana, joka alkaa viisi ja päättyy kaksitoista viikkoa synnytyksen jälkeen, ei hänellä ole oikeutta saada vanhempainrahaa, jollei sosiaalivakuutustoimikunta erityisistä syistä toisin päättä. Tarkemmat säännökset jälkitarkastuksesta annetaan asetuksella.

Voimassa oleva laki

Jollei myönnettyä päivä- tai äitiysrahaa ole nostettu kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun se on ollut vakuutetun nostettavissa, taikka maksettavaksi myönnettyä korvausta sairauden tai raskauden ja synnytyksen aiheuttamista kustannuksista kuuden kuukauden kuluessa sen myöntämisestä, on oikeus etuuteen menetetty, mikäli ei erityisestä syystä katsota kohtuulliseksi toisin päättää.

47 §

Tämän lain mukaista päivä- ja äitiysrahaa on haettava sen kunnan sairausvakuutustoimikunnalta, jossa vakuutetulla on varsinainen asuntonsa ja kotinsa. Korvausta sairaanhoidosta taikka raskaudesta ja synnytyksestä aiheutuneista kustannuksista vakuutetulla on oikeus hakea muultakin kuin kotipaikkakuntansa sairausvakuutustoimikunnalta. Asetuksella säädetään, milloin vakuutetulla on oikeus hakea päivä- ja äitiysrahaa muulta kuin kotipaikkakuntansa sairausvakuutustoimikunnalta.

54 §

Asianomainen, joka on tyytymätön sairausvakuutuslautakunnan päätökseen, mikäli se koskee oikeutta tämän lain mukaiseen etuuteen tai päivärahan tai äitiysrahan määrää, saa hakea siihen muutosta tarkastuslautakunnalta 53 §:n 1 momentissa säädettyssä ajassa ja tavalla.

59 §

Valtio suorittaa 13 prosenttia päivä- ja äitiysrahoista. Valtion on suoritettava kuukausittain enakkona määrä siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

75 §

Päivä- ja äitiysrahan määrä päivää kohden pyöristetään lähimpään viidellä tasajaolliseen pennilukuun, Jos 16 §:ssä tarkoitettu työtulo nousee yli täysien kymmenien markkojen, jätetään ylimenevä osa lukuun ottamatta.

Ehdotus

Jollei myönnettyä päivärahaa tai äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa ole nostettu kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun se on ollut vakuutetun nostettavissa, taikka maksettavaksi myönnettyä korvausta sairauden tai raskauden ja synnytyksen aiheuttamista kustannuksista kuuden kuukauden kuluessa sen myöntämisestä, on oikeus etuuteen menetetty, mikäli ei erityisestä syystä katsota kohtuulliseksi toisin päättää.

47 §

Tämän lain mukaista päivärahaa sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaa on haettava sen kunnan sosiaalivakuutustoimikunnalta, jossa vakuutetulla on varsinainen asuntonsa ja kotinsa. Korvausta sairaanhoidosta taikka raskaudesta ja synnytyksestä aiheutuneista kustannuksista vakuutetulla on oikeus hakea muultakin kuin kotipaikkakuntansa sosiaalivakuutustoimikunnalta. Asetuksella säädetään, milloin vakuutetulla on oikeus hakea päivärahaa sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaa muulta kuin kotipaikkakuntansa sosiaalivakuutustoimikunnalta.

54 §

Asianomainen, joka on tyytymätön sosiaalivakuutuslautakunnan päätökseen, mikäli se koskee oikeutta tämän lain mukaiseen etuuteen tai päivärahan tai äitiys-, isyys- tai vanhempainrahan määrää, saa hakea siihen muutosta tarkastuslautakunnalta 53 §:n 1 momentissa säädettyssä ajassa ja siinä säädetyllä tavalla.

Valtio suorittaa 13 prosenttia päivärahoista sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahoista. Valtion on suoritettava kuukausittain enakkona määrä siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

Päivärahan sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan määrä päivää kohden pyöristetään lähimpään viidellä tasajaolliseen pennilukuun. Jos 16 §:ssä tarkoitettu työtulo nousee yli täysien kymmenien markkojen, jätetään ylimenevä osa lukuun ottamatta.

Voimassa oleva laki

76 §

Tämän lain 16 §:ssä tarkoitettujen työtulojen määrät tarkistetaan siinä suhteessa kuin päivä- ja äitiysrahan maksuvuodelle vahvistettu työntekijäin eläkelain 9 §:n mukainen palkkaindeksiluku poikkeaa edelliselle kalenterivuodelle vahvistetusta palkkaindeksiluvusta.

Ehdotus

76 §

Tämän lain 16 §:ssä tarkoitettujen työtulojen määrät tarkistetaan siinä suhteessa kuin päivä-*han* sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan maksuvuodelle vahvistettu työntekijäin eläkelain 9 §:n mukainen palkkaindeksiluku poikkeaa edelliselle kalenterivuodelle vahvistetusta palkkaindeksiluvusta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1985.

Jos vakuutetun oikeus äitiysrahaan on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa, lapsen isällä on oikeus saada vanhempainrahaa yhteensä enintään 158 arkipäivältä ottaen huomioon myös ne arkipäivät, joilta hänelle on suoritettu äitiysrahaa ennen tämän lain voimaantuloa.
